

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Október 2025 • Číslo 10

Emma má bronz!

Deň Ozbroyených síl SR

Nový výcvikový poriadok

Cvičenie Toxic Valley 2025

Rozhovor s rektorom

Akadémie ozbrojených síl

So Štefánikom v znaku

Prvé Slovenské medzinárodné letecké dni Milana Rastislava Štefánika 2025 v Prešove zaznamenali prvý septembrový víkend presvedčivý úspech. Na letisko, kde sa podobné podujatie konalo po prvý raz, prišlo množstvo záujemcov z Prešova i celého Slovenska. V areáli 51. krídla v Prešove sa počas víkendu zišlo vyše 50-tisíc návštevníkov, aby zažili nezabudnuteľný letecký sviatok. Publikum si vychutnalo prelety legendárnych aj moderných strojov od F-16, JAS-39 Gripen, MIG-15, vrtuľníkov Black Hawk UH-60M a Tiger EC-665, až po L-39 Albatros, Spartan C-27J či TS-11 Iskra. Program doplnil hromadný zoskok výsadkárov, statické aj dynamické ukážky techniky aj zábava pre deti. Letecké dni zorganizovali Aeroklub Košice, Ministerstvo obrany SR, Ozbrojené sily Slovenskej republiky, mesto Prešov a Prešovský samosprávny kraj.

Foto: Štefan Jusko, OS SR, SITA

Vážení čitatelia,
sila každého štátu stojí na odhodlaní jeho občanov brániť hodnoty, na ktorých je postavený. Každú generáciu čakajú výzvy, ktoré preverujú jej jednotu, vytrvalosť a schopnosť niesť zodpovednosť za vlastnú budúcnosť. Súčasné bezpečnostné prostredie vyžaduje od každého z nás neustále prispievať k budovaniu a zlepšovaniu systému obrany štátu.

Len vzájomné prepojenie troch pilierov – strategických základov, operačných spôsobilostí a spoločenskej integrácie – dokáže zabezpečiť, že Slovenská republika bude pripravená čeliť aj tým najnáročnejším výzvam. Prijatím zákona č. 150/2025 Z. z. o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti SR v oblasti obrany a bezpečnosti vznikli Národné obranné sily. Prinášajú novú operačnú spôsobilosť, ktorá spája profesionálne ozbrojené sily s občanmi ochotnými aktívne sa zapojiť do obrany vlasti. Takto sa nielen posilňuje pripravenosť štátu, ale tiež buduje odolnosť spoločnosti – hodnota, ktorá je pre našu bezpečnosť nevyhnutná.

Moje úprimné poďakovanie patrí všetkým, ktorí svojou službou a prácou pomáhajú naplňovať toto poslanie. Verím, že spoločne dokážeme posilňovať jednotu, zvyšovať odolnosť a ďalej rozvíjať spôsobilosti, tvoriace základ bezpečnej budúcnosti našej vlasti. Zároveň mi dovoľte byť osobnejší a poďakovať sa za veľkú poctu, ktorá sa mi dostala vymenovaním do hodnosti brigádneho generála. Moja vďaka patrí všetkým, ktorí formovali moju kariéru, ale najmä mojim kolegom v útvaroch, misiách a operáciách. Bez ich úsilia, odbornosti a priateľstva by som nemohol stáť tam, kde dnes stojím. Ich schopnosť držať spolu v každej situácii bola pre mňa vždy oporou a inšpiráciou. Tento míľnik preto nevnímam ako osobný úspech, ale ako spoločné ocenenie nás všetkých, ktorí každý deň prispievame k obrane vlasti.

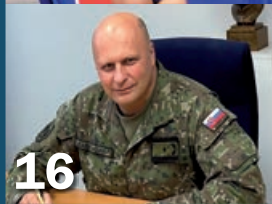
brigádny generál Ladislav Kisel
veliteľ Národných obranných síl

ČÍSLO MESIACA 13-tisíc návštevníkov

Foto: SITA

prilákal Deň ozbrojených síl, ktorý vojaci oslávili 28. septembra v Brezovej pod Bradlom. Pre verejnosť pripravili bohatý program. Do statických a dynamických ukážok sa zapojilo **600** vojenských profesionálov so **130** kusmi techniky a výzbroje. Návštevníci videli zoskoky výsadkárov, prelety leteckej techniky, prezentácie špeciálnych síl i Vojenskej polície. Konali sa koncerty Vojenskej hudby Ozbrojených síl SR, ale aj Kandrácovcov a Petra Cmori-ka. Divákovi sa predviedli samohybné húfnice Zuzana 2, pásová a kolesová technika vrátane tankov, bojových vozidiel pechoty, ako aj vrtuľníky UH-60 Black Hawk, cvičné taktické lietadlá L-39 Albatros či stíhacie lietadlá F-16 Block 70 a dopravné lietadlo C-27J Spartan, ako aj technika a spôsobilosti našich aliančných partnerov z Mnohonárodnej bojovej brigády pôsobiacej v Centre výcviku Lešť.

- 4 Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky
- 8 Prezident menoval generálov
- 9 Bronzová Emma Zapletalová
- 16 Rozhovor s rektorom Akadémie ozbrojených síl Aurelom Sabóm
- 18 TÉMA: Nový výcvikový poriadok
- 24 Cvičné lietadlá Aliancie nad Európou
- 26 Black Hawk s dronmi
- 28 Rotný Viktor Naď padol na Dukle

- 30 Prísaha na Tureckom vrchu
- 31 Prvá sanitná Patria
- 32 Ako vojenčili granátnici, hraničiari a jágri
- 34 Turecký vrch rozkvitol
- 36 Filmy proti tieňom
- 38 Ďalšie kolo v thajskom boxe
- 40 Akadémia vo vynovenom šate
- 41 MILITARY ENGLISH: Military Resilience
- 42 Sila dychu vo vojenskom prostredí
- 45 Nemecký vychádzkový bodák
- 46 Bitka o Berlín a koniec druhej svetovej vojny v Európe
- 47 Medaila Michala Švajka

NA TITULNEJ STRANE: Atlétka z Dukly Emma Zapletalová získala na Majstrovstvách sveta bronzovú medailu • Foto: SITA/AP

NA ZADNEJ OBÁLKE: V Brezovej pod Bradlom sa uskutočnili oslavy Dňa ozbrojených síl • Foto: SITA

Slávnosti profesionality, vlastenectva a spolupatričnosti

„Svojou odvahou a pripravenosťou brániť našu krajinu ste už 32 rokov oporou pre všetkých našich občanov,“ zdôraznil prezident SR a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Peter Pellegrini 28. septembra v Brezovej pod Bradlom na oslavách Dňa Ozbroyených síl SR.

Opýtali sme sa návštevníkov Dňa Ozbroyených síl, čo želajú vojakom k ich sviatku:

Karin Silberhorn
riaditeľka kancelárie
podpredsedu vlády
a ministra obrany SR
Roberta Kaliňáka:

„Nech to znie ako kliše,

ale aj tak želim všetkým vojakom na prvom mieste veľa zdravia a šťastia. To je najdôležitejšie. Podobne ako podpora v rodinách. Veď práca vojakov nie je iba od – do, navyše, to nie je iba povolanie, ale je to najmä poslanie, ktoré by sa bez lásky v rodine a podpory priateľov dalo zvládnuť oveľa ťažšie.

Emil Bošanský
podplukovník v. v., člen
Klubu vojenskej histórie
2. jazdecký pluk Sibírsky
československých légii
v Rusku:

„Som hrdý na to, že sa pri príležitosti Dňa Ozbroyených síl vytvorila takáto výborná tradícia. Je to nielen veľmi slávnostné, silné a inšpirujúce, ale tiež mimoriadne dôležité z hľadiska budovania a posilňovania povedomia o našej národnej histórii. Zároveň budovania toho, čo ešte len bude. Vo vojenskej uniforme som slúžil štyri desaťročia

Spoliehame sa na vašu profesionalitu a disciplínu, vďaka ktorej dokázate preklenúť aj postupné naplňovanie modernizačných projektov v podobe dodávok novej výzbroje a výstroje či naštartované regrutačné procesy. Táto krajina si zaslúži moderne vybavené, vzdelané a pripravené ozbrojené sily s podporou a dôverou občanov," prihovril sa vojakom štátny tajomník ministerstva obrany Martin Vojtašovič. Zaplnenému centrálnemu Námestiu gen. M. R. Štefánika v Brezovej odovzdal pozdrav od podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, ktorý sa k oslavám pripojil popoludní v rámci vojenského programu na Poli pod Barancom.

Trikrát potlesk postojáčky

Deň ozbrojených síl SR je odkazom na hrdinskú bitku pri Brezovej pod Bradlom z 22. septembra 1848, keď slovenskí dobrovoľníci v boji za národnú svojbytnosť odrazili útok uhorských gárd a cisárskych jazdcov. Prvý raz si ho vojaci pripomenuli roku 1998 v Senici ešte v rámci Armády SR. Ozbrojené sily pred ôsmimi rokmi (s ročnou covidovou prestávkou) začali sláviť svoj sviatok v Brezovej pod Bradlom.

„Ozbrojené sily si pripomínajú historické milníky, na ktorých sú od svojho vzniku budované. Zároveň tým vzdávame úctu všetkým našim predchodcom v zbrani, ktorí položili svoj život za ideály slobody a demokracie a v prospech našej budúcnosti. Tento deň je zároveň jedinečnou príležitosťou predviesť majstrovstvo našich vojakov počas dynamických ukážok všetkých zložiek,“ uviedol náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Jeho príhovor počúvali nastúpené jednotky ozbrojených síl, aktuálne cvičiaca jednotka Národných obranných síl aj koalíční partneri z Mnohonárodnej bojovej brigády NATO dislokovanej na Lešti. Tiež veľvyslanci, diplomati, zástupcovia mesta a návštevníci podujatia. Najvýznamnejšími hosťami boli priami účastníci Slovenského národného povstania, plukovníci vo výslužbe Branislav Tvarožek a Vladimír Strmeň. Keď im generál Zmeko odovzdával pamätnú plaketu, a to nielen za ich statočnosť v Povstaní, ale aj poslanstvo, ktoré o boji za slobodu sprostredkujú už desaťročia slovenskej mládeži a občanom, celé námestie s úctou vstalo v ďakovnom potlesku.

a súčasným vojakom držím palce, aby ďalej niesli hrdoprápor našich ozbrojených síl s cieľom zabezpečiť slobodu a mier pre naše Slovensko.

Branislav Tvarožek
plukovník v. v., priami
účastník SNP:

„Čo všetko by som želal vojakom? Takáto otázka je ťažká aj pre ministra obrany, nie pre takého dedinského Kuba, ako som ja (smiech). Ale keď už nedáte, želim im, aby tento dynamický duch, ktorý v súčasnosti vládne vo velení ozbrojených síl aj vo vedení obrany pretrvával naďalej.“

**Nadporučík
Carlos Martin**

španielske delostrelectvo,
veliteľ jednotky, ktorá na
Dni ozbrojených síl repre-
zentovala Mnohonárodnú
brigádu NATO dislokovanú na Lešti:

„Slovenským vojakom prajem v dnešný sviatok, aby si užili pekný deň, ako aj podporu, ktorej sa od verejnosti dostáva ich armáde.“

Milan Gajdoš
podplukovník v zálohe,
správca Vojenskej pod-
pornej nadácie:

V septembri to bolo 38 rokov čo som v rezorte

obrans – najskôr ako profesionálny vojak a teraz ako zamestnanec. Preto dnešný slávnostný deň prežívam tiež ako uznanie za to, čo všetko sa pri budovaní armády podarilo napriek nie vždy ideálnym podmienkam. Tiež ho beriem ako symbol sebavedomia a energie nevyhnutnej k obrovským výzvam, ktoré ozbrojené sily čakajú. Želám im hlavne zdravie a mier. No a keďže tento deň symbolizuje vzťah vojakov a civilnej verejnosti, o to viac som rád, že do Brezovej prijalo naše pozvanie tiež vyše tucta rodičov a detí, ktorým sme prostredníctvom našej vojenskej nadácie mohli pomôcť v ich neľahkej životnej situácii.“

Po prečítaní personálneho rozkazu, ktorý podpísal minister obrany Robert Kaliňák a ktorým povýšil do hodnosti major in memoriam kapitána Edmunda Makovníka a do hodnosti in memoriam rotmajstra Patrika Fraštiu a po odovzdaní symbolických výložiek synovi a spolubojovníkovi zahynuvších – po chvíľke ticha zaznel druhý potlesk uznania a úcty v stoji. Obaja príslušníci síl pre špeciálne operácie padli 27. decembra 2013 spolu s jedným americkým spolubojovníkom pri plnení povinností počas nasadenia v Afganistane.

No a tretí potlesk postojacky patrila samotnému generálovi Danielovi Zmekovi. Práve on totiž pred ôsmimi rokmi inicioval tradíciu slávnosti Dňa ozbrojených síl SR v Brezovej pod Bradlom, pričom pred svojimi vojakmi tu stál, vzhľadom na končiacie sa druhé funkčné obdobie, v pozícii náčelníka generálneho štábu s najväčšou pravdepodobnosťou posledný raz.

Perfektné Pole pod Barancom

Statické ukážky obrnenej vojenskej techniky Ozbrojených síl SR a Mnohonárodnej bojovej brigády NATO dislokovanej na Lešti, stánky vojenských špeciálov, zdravotníkov, policajtov, regrutátorov či Národných ozbrojených síl, prelety lietadiel L-39 Albatros, stíhacie F-16 Block 70, C-27J Spartan, vrtuľníky UH-60 Black Hawk, zoskok výsadkárov s obrovskými vlajkami, akčné ukážky boja zblízka, show Čestnej stráže, zábavky pre deti, vojenský guláš a chlieb s masťou a cibuľou plus ďalšie stránky s občerstvením pre všetkých a ďalší

Tatiana Švitlerová

S manželom a dvoma deťmi sme prišli zo Zohoru a tešíme sa z bohatého programu, zo všetkých ukážok a techniky, ktoré pre nás v Brezovej pripravili. Vojakom nielen za to želáme veľa zdravia, to je najdôležitejšie.

Vojak Tomáš Peško s manželkou Janou

Jana: „Manžel pred pár dňami absolvoval základný vojenský výcvik, takže jemu aj ostatným

vojakom želim zdravie, dobrú partiu v službe a šťastné chvíle v rámci svojich vojenských rodín.“

Tomáš: „Výcvik bol super! Kto len trochu uvažuje o vojenskej službe, tomu odporúčam, aby neváhal a skúsil. Zo Dňa ozbrojených síl sa bude tešiť o to viac. A nielen z neho.“

Aleš Skácel

plukovník v zál., predseda Klubu vojenských výsadkárov Bratislava:

„Ozbrojeným silám po rokoch čakania želim predsa len ešte trochu trpezlivosti, pretože podstatná časť verejnosti, vrátane pána prezidenta,

im chce pomôcť. Je cítiť, že investičný dlh, ktorý vojakov kváril čoraz viac, sa vedenie ministerstva obrany snaží dobiehať. Ide to síce pomaly, ale výsledky už sú hmatateľné. Takže vojakom želim dlhý mier, aby sa mohli zžiť s novou technikou, ktorú dostávajú, respektíve, ktorá je už predo dverami.“

Daniel Obročník so snúbenicou Viktoriou Fraitovou

Daniel: „Vojakom želim len to naj. Aby modernizovali, rozvíjali sa a prijímali medzi sebou iba super kolegov. Obranou žijem, sám som absolvoval dobrovoľnú vojen-

Slávnostný nástup generálneho štábu

V priestoroch Ministerstva obrany SR sa 22. septembra uskutočnil slávnostný nástup príslušníkov Generálneho štábu Ozbrojených síl SR pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl SR. Náčelníčka oddelenia personálnej podpory odboru personálneho manažmentu GŠ OS SR podplukovníčka Zuzana Prikrylová prečítala rozkaz prezidenta SR. Nasledoval ceremoniál udelenia vojenských medailí a vyznamenaní z rúk náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka. V príhovore generál Zmeko vyzdvihol úlohu ozbrojených síl pri zachovávaní historického odkazu a vyjadril presvedčenie, že vojaci budú pokračovať v ochrane hodnôt, za ktoré bojovali naši predkovia.

hodnotný program čakali návštevníkov na Poli pod Barancom – len niekoľko sto metrov od centra Brezovej. Vzhľadom na predchádzajúce daždivé počasie sa organizátorom podarilo rozblatnené plochy spevniť tonami drevoštiepky a slamy, takže v už peknom slnečnom nedeľnom počasí si vyše 13-tisíc návštevníkov mohlo užiť skvelý program aj so suchými nohami. Vrcholom vojenskej prezentácie bola mimoriadne pôsobivá dynamická ukážka bojovej činnosti ozbrojených síl. „Na celkovom zabezpečení, pri statických a dynamických ukážkach participuje celkovo 600 profesionálnych vojakov so 130 kusmi vojenskej techniky,“ ozrejmil prítomným náčelník štábu pre podporu operácií Generálneho štábu OS SR brigádny generál Roland Sabolčík, ktorý za ozbrojené sily zodpovedal za prípravu a realizáciu osláv.

Z kultúrneho programu zaujali najmä Peter Cmorík a Kandráčovi, ako aj domáci folkloristi či vojenská hudba. Časť z neho si vychutnala tiež rotmajsterka Viera Veliká, staršia zdravotníčka 51. krídla Prešov: „Som veľmi vďačná, že tu môžem sláviť náš vojenský deň v prostredí aj mojich ozbrojených síl. Je to krásne posolstvo sily, odhodlania a vlastenectva našej armády a jej spolupatričnosti s verejnosťou. Vnímam to aj ako sviatok môjho zosnulého manžela, ktorý bol majorom ozbrojených síl. Tiež preto sme do Brezovej pricestovali s dcérami Sarah a Victoriou až z Prešova. Ďakujeme.“

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Ivan Števko a autor

skú prípravu, bol som aj príslušníkom dobrovoľných záloh. Teraz čakám kedy ma zaradia na výcvik do Národných obranných síl, kde práve v tomto čase cvičí aj môj brat.”

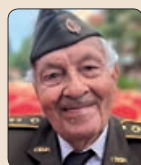
Viktória: „Pricestovali sme do Brezovej z Lučenca, aby sme aj takto vyjadrili naše sympatie k ozbrojeným silám, ktorým želim ešte väčšiu dôveryhodnosť, ako majú doteraz.”

Alena Bašková
učiteľka dejepisu na základnej škole v Levároch:

„Predtým som pracovala v Múzeu slovenských národných rád v Myjave, som z Hradišťa pod Vrátnom, do školy som chodila v Brezovej, som teda z tohto regiónu

nu a som veľmi hrdá na našu výnimočnú regionálnu históriu, ktorá má presah na celé Slovensko. Za seba, za svojich žiakov, aj všetkých ostatných som za posolstvo, ktoré armáda prezentuje počas Dňa ozbrojených síl, veľmi vďačná. Vojakom preto želim veľa síl, aby vydržali v tom čo robia.

Vladimír Strmeň
plukovník v. v., priamy účastník SNP:

„Naším slovenským vojakom želim veľa odvahy. Tak ako sme ju mali my, keď sme bránili naše krásne Slovensko. Bojovali sme v povstaní spolu bez toho, aby sme sa pozerali kto chodí do akého kostola či akú

má straníčku knižku. Vojakom a partizánom pomáhali aj civilni a každému záležalo na slobode a na tom, aby sa vojna čím skôr skončila. Aby sa ľudia mohli milovať, aby mladí mohli študovať – a aby sme všetci žili v bezpečí.

Kapitán David Menéndez Entrialgo
hovorca Mnohonárodnej brigády NATO dislokovanej na Lešti
„Želám slovenským

vojakom úspech v ich službe a tiež aby boli šťastní, aby si vedeli užiť voľný čas s rodinou a priateľmi a aby sa mali fajn.”

Prezident menoval generálov

Prezident SR a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini 26. septembra na návrh vlády vymenoval plukovníkov Ozbrojených síl SR Adolfa Daubnera, Ladislava Kisela, Jozefa Kasla a Dušana Košúta do hodnosti brigádneho generála. Do hodnosti generálporučíka bol v Prezidentskom paláci povýšený Miroslav Lorinc. Išlo o príslušníkov vzdušných a pozemných síl – pilota bojových vrtuľníkov, výsadkára, odborníka na protivzdušnú obranu a prieskumnú činnosť ako aj historicky prvého veliteľa Národných obranných síl. „Napriek rozmanitosti vašich špecializácií vás spája jeden kľúčový spoločný menovateľ a tým sú vaše vysoké odborné i morálne kvality a predovšetkým oddanosť, s akou slúžite našej vlasti, pretože služba vlasti je viac než práca. Je to životné poslanie, ktoré si vyžaduje stálu pripravenosť, statočnosť, ale aj odvahu a tiež odhodlanie podriaďiť tejto prioritě aj svoje osobné záujmy,“ vyhlásil prezident. V mene všetkých vymenovaných a povýšených poďakoval brigádny generál Jozef Kasl.

Foto: Kancelária prezidenta SR

Klub CV90 pre generálov

Veliteľstvo Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky zorganizovalo 22. – 25. septembra rokovanie Klubu CV90 pre generálov. Slovenská delegácia na čele s veliteľom pozemných síl generálmajorom Ivanom Balogom privítala v Trenčíne delegácie z Českej republiky, Dánska, Holandska, Nórska a Švédska. Hlavným cieľom bola výmena skúseností a diskusia o možnostiach ďalšieho rozvoja v oblasti používania bojových vozidiel CV90.

Program sa zameriaval na spoluprácu a výmenu informácií v oblasti výcviku. Účastníci diskutovali o skúsenostiach z praktického nasadenia vozidiel na Ukrajine, možnostiach spoločného vzdelávania a výcviku a o koordinácii pri príprave osádok a posilňovaní interoperability v rámci aliančných záväzkov. Na rokovaní sa zúčastnili aj zástupcovia výrobcu bojových vozidiel BAE System. Súčasťou programu boli návštevy slovenských podnikov obranného priemyslu Virtual Reality Media z Trenčína a Elektrotechnického výskumného a projektového ústavu z Novej Dubnice, zapojených do projektu CV90 MK IV.

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Ministri v Bratislave

Delegácia Ministerstva obrany Slovenskej republiky na čele s podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom privítala 23. septembra v priestoroch Bratislavského hradu ministrov obrany a predstaviteľov rezortov obrany krajín Stredoeurópskej obrannej spolupráce (CEDC) a krajín západného Balkánu.

Diskutovali o aktuálnych bezpečnostných výzvach, podpore integrácie krajín západného Balkánu do euroatlantických štruktúr či prehĺbení spolupráce obranných priemyslov.

Rokovania v tomto formáte sa v Bratislave uskutočnili v rámci slovenského predsedníctva v CEDC, ktoré 1. januára 2026 odovzdáme Slovinsku.

Rezort obrany a Dukla Trenčín

Ministerstvo obrany SR a Hokejový klub Dukla Trenčín podpísali 25. septembra memorandum o vzájomnej spolupráci, ktoré spája šport s obranou. Cieľom je podpora športu, výchova mládeže, rozvoj talentov a posilnenie hodnôt ako disciplína, tímová práca a vytrvalosť. Memorandum podpísali za rezort obrany generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Krajčírovič, za HK Dukla Trenčín predseda predstavenstva Richard Pavlikovský a člen predstavenstva Tomáš Lipták.

Prísaha kadetov v Háji-Nicovô

Na vojenskom cintoríne Háj-Nicovô v Liptovskom Mikuláši sa 19. septembra uskutočnila slávnostná vojenská prisaha 229 nových príslušníčok a príslušníkov Ozbrojených síl SR. Na slávnosti sa zúčastnili náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič, rektor Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika brigádny generál Aurel Sabó a ďalší hostia. Po štrnástich rokoch sa Akadémia ozbrojených síl vrátila k tradícii prisahy na symbolickom mieste – cintoríne Háj-Nicovô. Tento ročník je zároveň prvým, ktorý absolvoval základný vojenský výcvik v priestoroch akadémie a vo výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou.

Foto: AOS

Emma má bronz!

Slovenská atlétka z Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Emma Zapletalová získala na atletických Majstrovstvách sveta v Tokiu bronzovú medailu v behu na 400 m cez prekážky v národnom rekorde 53,00 s.

Zapletalová nadviazala na Mateja Tótha, ktorý v Pekingu 2015 získal zlato v chôdzi na 50 km. V bežec-kých disciplínach sa stala iba druhou v histórii s cenným kovom, v ére samostatnosti sa na pódium dostal len Igor Kováč, keď v Aténach 1997 získal na 110 prekážok taktiež bronz. „Stále potrebujem čas to vstrebať a uvedomiť si, že je to realita. Emócie sú ešte čerstvé, stále sa z toho veľmi teším. Keď som si na videu opäť pozrela medailový ceremoniál, tak som sa rozplakala. Chvíľu to ešte potrvá, kým si uvedomím, čo sa mi podarilo,“ prezradila bronzová medailistka z MS po návrate na Slovensko.

Úspech zverenkyne holandského trénera Brama Petersa je o to cennejší, že prišiel po troch rokoch trápenia sa so zraneniami. „Tréner sa ma po pretekoch spýtal, či si pamätám, čo som mu povedala, že bude môj cieľ pre túto sezónu. Ja som odpovedala, že zrejme vrátiť sa na úroveň pred zraneniami. A on, že nie, pripomenul mi, že som chcela byť iba

„Rada využívam infraštruktúru Dukly keď trénujem v Banskej Bystrici. Za mňa sú tam najlepšie podmienky čo sa týka výcvikových kapacít – či už je to štadión, posilňovňa alebo fyzioterapia a regenerácia. Som rada, že mám doma všetky podmienky ktoré potrebujem na môj šport. To sa týka aj finančného zabezpečenia a zázemia. Som vďačná, že môžem byť Dukláčka.“

Emma Zapletalová

zdravá a opäť sa tešiť z atletiky. To sa mi podarilo. Bol to úžasný rok. Začalo sa to druhým miestom na Diamantovej lige v Osle v júni, vtedy som si povedala, že som späť. No nezastavilo ma to. Behávala som konzistentne, takmer v každých pretekoch som sa zlepšovala. Bežala som pod 54 sekúnd trikrát za sebou a všetko vyvrcholilo na MS. Vo finále som nebola vôbec pod tlakom. Priznám sa, myslela som na bronz, že ho môžem získať bola moja posledná myšlienka pred tým, ako som vyštartovala z blokov,“ povedala Zapletalová.

Úspešní chodci

Pred dvoma rokmi na šampionáte v Budapešti bolo najlepším umiestnením slovenského tímu devätnáste miesto chodca Dominika Černého na 35 km. V japonskej metropole tento výsledok prekonal hneď päťica, samotný Černý sa posunul do prvej desiatky na siedmu priečku. „Cítil som, že to dopadne dobre. Štatistiky ukazovali, že som v tabuľkách sedemnásty a pomysľať na prvú osmičku bolo odvážne. No prostě to všetko sadlo.“

Hana Burzalová prišla do cieľa v rovnakej disciplíne na 12. pozíciu a zaznamenala tak najlepšie umiestnenie slovenskej chodkyne v histórii.

Gabriela Gajanová sa na osemstovke vo svojej tretej účasti na MS prvýkrát dostala z rozbehov do semifinále. Pred rokom na olympiáde v Paríži obsadila jedenástu priečku a aj preto pomysľala v Tokiu aj možno na niečo viac ako konečné sedemnáste miesto. Svoje účinkovanie zhodnotila triezvo.

Danielu Ledeckú osemnáste miesto na 400 m prekážok potešilo. Na svetový šampionát sa vrátila po troch rokoch, do Budapešti sa pred dvoma rokmi nekvalifikovala. „Toto je najviac, čo som v kariére dosiahla. Som veľmi spokojná a šťastná, že som dokázala na šampionáte predviesť dva kvalitné časy pod 55 sekúnd. Veľmi ma to motivuje do ďalšej práce,“ priznala.

Foto: SITA a Jakub Neubauer

Šťastná trinásťka

Výcvikové a testovacie centrum RCHBO v Zemianskych Kostolnoch sa od 8. do 19. septembra stalo dejiskom 13. ročníka medzinárodného cvičenia Toxic Valley 2025.

Cvičenie, ktoré si v Európskej únii a NATO vybudovalo výnimočné postavenie, privítalo tento rok viac než 250 účastníkov z osemnástich krajín. Na slávnostnom nástupe sa zúčastnili zástupcovia za generálny štáb Ozbrojených síl Slovenskej republiky brigádny generál Ferdinand Muriň a zástupkyňa veľvyslancu Spojených štátov na Slovensku Heather Rogersová.

Komplexná spolupráca

Cvičenie sa tohto roku zameralo na činnosť tímov špecializovaných na odber vzoriek SICA (Sampling Identification Chemical Agent), ktoré v simulovaných krízových scenároch reagujú na chemické hrozby, identifikujú nebezpečné látky a odoberajú vzorky na laboratórnu analýzu. Ich úlohou je preveriť a zdokonaľiť pripravenosť na zásah v prípade incidentov s toxickými chemickými látkami.

Do výcviku sa aktívne zapojili aj príslušníci Hasičského a záchranného zboru SR, Kontrolného chemického laboratória civil-

nej ochrany, Ministerstva vnútra SR a Národnej protidrogovej jednotky Prezídia policajného zboru SR. Vďaka tomu mohlo cvičenie Toxic Valley 2025 účinne precvičiť komplexnú medzirezortnú spoluprácu v oblasti prípravy a reakcie na krízové situácie.

„Toxic Valley nie je len o medzinárodnej koordinácii, ale aj o posilňovaní schopností našich špecialistov radiačnej, chemickej a biologickej ochrany ozbrojených síl Slovenskej republiky pri ochrane vojenských jednotiek aj civilného obyvateľstva,“ uviedol podplukovník Roman Sústrík, ktorý bol jedným z organizátorov cvičenia.

Kvalitní odborníci aj ľudia

Podľa slov náčelníka radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Ozbrojených síl SR plukovníka Olivera Toderišku bol trinásť ročník medzinárodného cvičenia Toxic Valley 2025 s podnázvom Vector mimoriadne úspešný. Dôkazom je aj vysoká účasť krajín Európskej únie, Severoatlantickej aliance, a rovnako aj mimo

„Pre mňa mal tento ročník Toxic Valley obzvlášť veľký emocionálny náboj, pretože uzatváram svoju profesionálnu kariéru a budúci ročník už absolvujem len ako pozorovateľ. Viem, že cvičenie je a aj bude v tých najlepších rukách.“

plukovník Oliver Toderiška
náčelník radiačnej, chemickej a biologickej ochrany OS SR

týchto spoločenstiev (Tunisko v gescii USAFRICOMM). Na cvičení participovalo dovedna osemnásť krajín, z ktorých pätnásť vyslalo aj družstvá SICA(LAB). Spoločne so špecialistami ministerstva vnútra boli pripravené scenáre so simulaciami i s reálnymi látkami.

Organizátorom sa dostávala pozitívna väzba už počas denných brífingov. „Opäť sme na vyššiu úroveň posunuli naše aj medzinárodné limity detekcie, odberu

a transportu vzoriek, dekontaminácie,“ konštatoval plukovník Toderiška a pokračoval: „V rámci relatívne malej komunity CBRN sme sa zamerali aj na kontakt medzi tímami, a tak sme sa mohli presvedčiť, že ich členovia sú nielen vysoko špecializovaní kvalitní odborníci, ale aj veľmi dobrí ľudia. Tento aspekt cvičenia som vyzdvihol aj počas môjho záverečného hodnotenia.“

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Vojenski novinari v Talline pred generálnym štábom

Boj slovami, fotografiami, videami

„Našou úlohou je bojovať o mysle a srdcia ľudí. Nebojujeme o ne tradičnými zbraňami a nábojmi, ale slovami, fotkami či videami.“ povedal v septembri o úlohe vojenských novinárov na kongrese Európskej asociácie vojenskej tlače v estónskom Talline Asso Puidet editor časopisu estónskych záložných síl Kaitse Kodu!

Prečo je vojenská tlač dôležitá

Vesna Plintarić
zástupkyňa šéfredaktora hlavného časopisu chorvátskeho rezortu obrany Hrvatski vojnik a manažérka armádnych sociálnych médií:

„Vojenský žurnalizmus a vojenské sociálne siete sú kľúčové pre odovzdávanie objektívnych a verifikovaných informácií verejnosti bez snahy o senzácie a oddelené od falošných faktov a zavádzania. Rozširujú pozitívny obraz o ozbrojených silách a ich schopnostiach. Vráťane plnenia úloh súvisiacich s podporou civilnej populácie. Informujú o možnostiach vojenského povolania a kariéry, zároveň popularizujú túto prácu. Hrajú rolu pri udržiavaní morálky a jednotliatosti v rámci ozbrojených síl. Rozširujú informácie o účasti v mierových operáciách zvyšujúc reputáciu ozbrojených

síl. Zároveň zvyšujú verejné povedomie o dôležitosti vojenskej profesie a národnej bezpečnosti ako takej. V dnešných časoch, keď sa presné a objektívne informácie strácajú v záplave snáh o senzácie, je úloha vojenských médií obzvlášť dôležitá.

Plukovník Francesco Ruggiero

vojenský kardiológ, šéfredaktor *Giornale di medicina militare*:

„V našom prípade je to jednoduché – pretože vojenské zdravotnícke časopisy sú naša jediná platforma, spôsob ako rozširovať vedomosti a informácie o vojenskej medicíne, ktorá je veľmi špecifická. Napríklad v Afganistane sme potrebovali použiť naozaj neobvyklé postupy, aby sme zachránili život. Vojenská odborná tlač je teda spôsob ako sa podeliť o riešenie takýchto situácií s ďalšou generáciou lekárov. Zá-

roveň dodám, že je mi cťou viesť najstarší vojenský lekárske žurnál v Európe, ktorý v Taliansku vydávame od roku 1851.

Plukovník Giuseppe Cacciaguerra
šéfredaktor talianskeho *Rivista Militare*:

„My sme ešte o niečo starší, talianske ministerstvo obrany nás vydáva od roku

1846. Pekná tradícia, vážime si ju, ale ak mám aktuálne odpovedať na vašu otázku, pre ministerstvo obrany a vojsko je dôležitý aj priestor na vyjadrenie svojho uhla pohľadu. Možnosť prezentovať svoje názory a záujmy prostredníctvom vlastných informačných kanálov je nevyhnutná. Naš časopis popri aktuálnom dianí v armáde, konfliktoch v medzinárodnom prostredí či vojenskej histórii prináša aj články o technike ozbrojených síl, čo je u našich čitateľov tiež veľmi obľúbené.

Medzinárodná spoločnosť Milrem Robotics predviedla autonómne vojenské vozidlá

Civilný novinár, ktorý je zároveň príslušníkom Estónskej obrannej ligy v hodnosti desiatnik (čiže ekvivalentu našich Národných obranných síl) zároveň dodal: „Zmyslom našej existencie je podieľať sa v záujme bezpečnosti štátu na vytváraní jednoty národa a ozbrojených síl, čo považujem aj v súčasnej situácii za najväčšiu výzvu.“

Od Ríma po Rím

Kongres Európskej asociácie vojenskej tlače (EMPA) bol po prvý raz v roku 1977 v Ríme, kde bude v roku 2027 po polstoročí opäť. Konáva sa každoročne. „Dôležitosť EMPA je v zdieľaní informácií medzi novinármi z ozbrojených síl

v európskych demokraciách. Napríklad pre mňa je to prvá účasť a už teraz sa cítim byť súčasťou tejto skvelej veľkej rodiny európskych vojenských novinárov,“ uviedol poručík Alessio Rumori z časopisu talianskych karabinierov Rassegna dell'Arma dei Carabinieri. „EMPA je dôležitá vďaka tomu, že prepája svojich členov z krajín NATO, EÚ, aj z neutrálnych štátov a na jej konferenciách sa v rámci otvoreného fóra rozprávame o problémoch a špecifikách našej práce. Je to zaujímavé a dôležité zároveň,“ mieni švajčiarsky podplukovník Andreas Hess z časopisu Schweizer Soldat, ktorý bol na svojom prvom kongrese EMPA už v roku 2006 v Bruseli.

Podplukovník Andreas Hess
Schweizer Soldat,
pokladník EMPA:

„Vojenské časopisy a ďalšie military médiá sú dôležitou spojnicou aj medzi aktívnym vojskom a našimi vojenskými zálohmi. Plus s civilným svetom. Niečo to stojí, ale stojí to za to.“

Plukovník generálneho štábu Mathais Wasinger
veliteľ 24. horského
pechotného práporu
rakúskeho Bundesheeru,
publicista, externý

redaktor medzinárodného vojenského časopisu The Defence Horizon Journal, prezident EMPA:

„Podľa mňa je dôležité vychádzať v ústrety spoločenskému dopytu po

nezaujatej publicistike, analýze a výskume v oblasti vojenských záležitostí. Spolu s potrebou posunúť tieto výsledky širokej verejnosti v zrozumiteľnej forme – a o to sa snažíme.

Poručík Alessio Rumori
vedúci rubriky
v časopise talianskych
karabinierov Rassegna
dell'Arma dei Carabinieri:

„V redakcii pôsobím od roku 2001 a máme právno-poradenský charakter. Sám viem, že tieto informácie sú vysoko cenené. Hoci som Riman, desať rokov som bol vyšetrovateľom únosov a ďalšej zložitej kriminality na Sardínii. Naše médiá prinášajú aj príklady pre mladých. Dokážu im zatriktívniť a priblížiť prácu karabinierov, ako aj v ozbrojených silách, v polícii a podobne.

Paal Ravnaas
vedúci vydania
nórského časopisu
Forsvarets Forum:
Náš hlavný nórsky vo-
jenský časopis Forsva-
rets Forum síce vlastní

armáda, máme však veľkú kreatívnu slobodu a prechádzame iba bežnou editačnou kontrolou. Sami si vyberáme ako a o čom píšeme a pokiaľ publikujeme informácie o nejakých zlyhaniach ozbrojených síl, ak nejde o utajované veci, sme to my redaktori, ktorí rozhodujeme ako o tom napíšeme. Je to o dôvere, o zodpovednosti. Niektoré, ak nie väčšina vojenských časopisov zastúpených na kongrese EMPA je ozbrojenými silami či príslušnými rezortmi obrany kontrolovaná, takže máme oproti nim veľkú výhodu. Myslím si totiž, že nie poslednou pointou vojenskej tlače a médií by

Na aliančnej základni Posilnenej
predsunutej prítomnosti

Tri hadie hlavy strategického komunikačného
centra estónskych ozbrojených síl znamenajú aj
prácu v oblasti tlače, fotografií a videa, červené
pozadie symbolizuje ťažiskovo boje za nezávislosť
proti sovietskemu Rusku po prvej svetovej vojne

V rámci EMPA aktuálne spolupracujú vojenski novinári z 15 krajín. „Mám veľkú radosť, že tento rok sa po prvýkrát zúčastnili na našom kongrese aj dvaja kolegovia z ukrajinských ozbrojených síl,“ uviedol nadporučík Raiko Jäärats, šéf hostiteľského tímu novinárskeho kongresu, inak bývalý editor estónskeho vojenského časopisu Sõdur magazine a dnes zástupca veliteľa strategického komunikačného centra estónskych ozbrojených síl. A aká je ťažisková tendencia v časopisoch rezortov obrán či ozbrojených síl a vojenských médií vôbec? Ak v západnejšej časti Európy po konci studenej vojny nastal ich len veľmi mierne útlm, v časti východnej to bola niekedy až decimácia. Aktuálne je však trend jednoznačne opačný. Posilňovanie komuni-

kačných spôsobilostí a rozširovanie mediálnych kanálov patrí aj vzhľadom na hybridnú vojnu k ťažiskovým výzvam rezortov obrán demokratických krajín. V tomto smere aj jedno malé porovnanie. Ak v partnerských rezortných časopisoch Fortsvarets Forum či Rivista militare pracujú cca desaťčlenná redakcie, Obrana má tri tabuľkové miesta, plus talent, nezlomnosť, výdrž a nádej. Aj preto v porovnaní s partnerskými časopismi čo do obsahu aj grafiky nepochybne patrí do prvej tretiny.

Viac v rozpočte, dlhšie v službe

Ako zvyčajne, organizátorská krajina okrem kongresu aj teraz predstavila zahraničným novinárom svoju národnú

malo byť to, aby pomáhali zlepšovať vnútorný chod ozbrojených síl. A to aj tým, že budú písať o veciach, ktoré nie sú v dobrom stave a môžu sa zlepšovať. Zároveň je dôležité, že približujeme život v ozbrojených silách širokej verejnosti, že vojaci na severe krajiny vedia o tom ako cvičia tí na základniach stovky kilometrov južnejšie, že prepájame pozemné sily, letectvo aj námorníctvo a pomáhame tak vytvárať jednotu v rámci celých ozbrojených síl, ako aj Nórska ako takého.

Kapitánka Marina Loštšyna
hovorkyňa 1. brigády
estónskych ozbrojených
sí, spolupracovníčka
vojenských médií:

„Ľudia nie sú prepojení
s armádou, často nemajú odpovede na to

čo v našich jednotkách vôbec deje, aké máme ciele, aké plníme úlohy. Preto je dôležité hovoriť o vojenských záležitostiach, a to tak vo vojenskej, ako aj civilnej tlači, plus v ďalších médiách. Ak sú vojaci nasadení v zahraničí, môžu novinári čitateľom priblížiť, ako tam ľudia rozmýšľajú, ako sa chovajú, čo nás zblížuje a spája.

Major Fred Warmer
holandský výsadkár,
vojenský historik,
publicista, spisovateľ
a šéfredaktor časopisu
pre zálohy November
Romeo:

„Vojenská tlač a vojenské médiá sú dôležité, pretože prostredníctvom textov, fotografií a médií ukazujú svetu dianie v ozbrojených silách. Väčšina verejnos-

ti netuší čo sa v armádach odohráva a my im trochu poodhľujeme zákulisie. Zároveň poskytujeme vojakom pódium na prezentáciu seba samých, pred sebou vzájomne, ako aj pred ostatným svetom. Ako vojenski novinári môžeme písať o vojenskom živote, cvičeniach či zbraniach zasvätenejšie a do väčšej hĺbky než bežné médiá alebo internet, čo túto prácu robí zaujímavou pre nás, aj pre našich respondentov.

Asso Puidet
desiatnik estónskych
záložných síl, editor
ich časopisu Kaitse
Kodu:

„Našou úlohou je bo-
jovať o mysle a srdcia
ľudí. Nebojujeme o ne tradičnými zbra-
ňami a nábojmi, ale slovami, fotkami
či videami. Zmyslom našej existencie je

obransnú štruktúru a obranný priemysel. Členovia EMPA navštívili veliteľstvo ozbrojených síl a jeho strategické komunikačné centrum. Možno zmieniť, že ak tento rok dávajú Estónci na obranu 3,35 %, budúci rok to bude už 5,37 % z HDP. V aktívnej službe má tento 1,37-miliónový národ 4 200 vojakov. Mimoriadne zaujímavá bola prezentácia generálmajora Ilmara Tamma, veliteľa Estónskej obrannej ligy, čiže ekvivalentu našich národných obranných síl, ktoré mali v septembri presne 30 357 príslušníkov. Manažérka pre rozvoj ich autonómnej ženskej súčasti (Women's Voluntary Defence Organisation) Elisa Jaksonová uviedla, že v jej štruktúrach má 3 935 spoluvojovníčok. A ak je aktuálne dĺžka základnej vojenskej služby podľa špecializácie či hodnosti 8 až 11 mesiacov, od februára 2027 by mala byť zjednotená na jeden rok.

Budúci rok v Bratislave

Vojenski novinári navštívili v Talline aj Centrum excelentnosti pre spoluprácu v kybernetickej bezpečnosti NATO. Na aliančnej základni Predsunutej vojenskej prítomnosti ich privítali vojaci Francúzska a Británie. História bojov za nezávislosť Estónska im sprostredkovali vo vojenských múzeách a z pevnosti Narva sa pozerali ponad rovnomennú rieku na už ruskú pohraničnú pevnosť Ivangorod.

Na záverečnom rokovaní po prezentácii riaditeľky odboru strategickú komunikáciu Kancelárie ministra obrany SR Soni Žvačkovéj vojenski novinári deklarativne odsúhlasili, aby sa napríklad po Osle, Berlíne, Záhrebe, Rige, Viedni, Lubľani Gdyni, Zurichu, Budapešti, Prahe či Kodani stala miestom budúcoročného kongresu EMPA Bratislava.

Pavol Vitko • Foto: autor a EMPA

Bežná kombinácia na uniformách estónskych vojakov

EMPA Awards

EMPA udeľuje každý rok ceny za najlepších článok, fotografiu a video. Slovinci v ostatných štyroch rokoch získali ocenenie vo všetkých kategóriách: zlato, striebro aj bronz. Bez ceny neodšli ani tento rok, keď EMPA pre svojich členov prvý raz vyhlásila súťaž o najlepšiu knihu, vydanú za ostatných päť rokov. Publikácia *Porcelánové prasiatko* s podtitulom *Osudy našich vojakov, ktorí trpeli za to, že okupáciu Československa v roku 1968 odmietli ako tzv. bratskú pomoc*, ktorého autorom je šéfredaktor Obrany Pavol Vitko, bola tretie. Dokumentárna publikácia *Generálny štáb: príbeh znovuvytvorenia* priniesla druhé miesto estónskemu nadporučikovi Raiko Jäaratsovi, donedávna editorovi vojenského časopisu *Sõdur magazine*, ktorý aktuálne zastáva funkciu zástupcu veliteľa strategického komunikačného centra es-

tónskych ozbrojených síl. Absolútnym víťazom sa stal major Fred Warmer (uprostred), holandský vojenský historik, publicista, spisovateľ, výsadbár a šéfredaktor časopisu pre zálohy *November Romeo*. Jeho dielo mapuje budovanie vojenských záloh Holandska v rokoch 1914 až 1940 má názov *Pre domov a krb*. V prvej päťke vojenských spisovateľov boli aj autori z Chorvátska a Talianska. V kategórii článkov bol tento rok najlepší nórsky *Fortsvarets Forum*, zlato za fotografiu bral časopis estónskych záložných obranných síl *Kaitse Kodu!* a najlepšie video nakrútili tvorcovia z chorvátskeho ministerstva obrany.

totiž vytvárať v záujme bezpečnosti štátu jednotu národa a ozbrojených síl. Dôležitou úlohou je tiež odovzdať odkaz armády civilnému obyvateľstvu a od civilov armáde."

Jojo Mulder
viceprezidentka
EMPA, vydavateľka
ôsmich holandských
vojenských
časopisov pre
delostrelcov,

spojárov či ženistov. Jej vydavateľstvo podporuje rezort obrany:

"Vojenská tlač a médiá sú veľmi dôležité, pretože je to jediný spôsob erudovane sprostredkovať verejnosti to, čo sa deje vo vojenskom svete. Musíme vedieť povedať prečo potrebujeme armádu a jej vojenské schopnosti.

Musíme ľudí oboznamovať s tým čo si žiada obrana slobody a demokracie a čo nám hrozí. Napríklad aktuálne by mala byť vojna na Ukrajine aj so svojím vývojom každý deň na stole ako najdôležitejšia téma. Pretože o našej slobode je práve aj ona

Kapitán Jaroslav Zubčenko
šéfredaktor
periodických
publikácií
v ukrajinčine
a angličtine:

"Keďže žijeme, bohužiaľ, v ťažkých časoch, kedy armáda, vojenstvo a vojna sú obrovskou súčasťou našich životov, sme hlasom ľudí v uniforme. Na Ukrajine máme viac ako jeden milión ľudí vo vojenskej službe, mužov i ženy, sú to približne tri

percentá populácie. Je nevyhnutné aby bolo počuť ich hlas. O čom rozmýšľajú, hovoria, čo potrebujú v boji. Sú hlasom našej generácie. Pre nás Ukrajincov je to tá najdôležitejšia generácia a jej hlas je o to dôležitejší."

Mikko Ilkko
šéfredaktor hlavného
fínskeho vojenského
časopisu *Ruotuvaku*,
kapitán záložných síl:
„Sme dôležití preto,
lebo publikujeme nielen

bežné správy, ale aj zasvätené reportáže a analýzy z vojenského života tak, aby sme odborne a dôstojne prezentovali vojenskú službu v rámci jej prípravy na obranu štátu. Píšeme tak, sme boli na seba ako armáda hrdí a aby verejnosť lepšie chápala našu motiváciu, úlohy a ciele."

Rektor Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika brigádny generál Aurel Sabó:

Inovácia štúdia, modernizácia zázemia

Naša jediná vysoká vojenská škola – Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši – otvorila v septembri už svoj 52. akademický rok a my sme sa rozprávali s jej rektorom.

S akými výsledkami ste skončili v júni ostatný akademický rok?

Všetkých 92 študentov v inžinierskom aj magisterskom štúdiu úspešne skončilo štátnu skúšku, obhájili svoje záverečné práce a boli menovaní do prvej dôstojníckej hodnosti poručík.

Koľkí začínali pred piatimi rokmi?

Na začiatku ich bolo 133. Niektorí nezvládli napríklad matematiku, iní zistili, že uniforma pre nich nie je to pravé. Ide aj o nároky na značnú mieru samostatnosti, na kritické myslenie a podobne. Nie všetci chcú ísť späť do civilu. Niektorí po zanechaní školy prejdú do ozbrojených síl do pozície mužstva. Zväčša odchádzajú v prvom a druhom ročníku. Potom už len veľmi sporadicky. Tí, čo štúdium zvládli, sú mimoriadne šikovní. Veď začiatkom leta až 28 z nich, teda

celá tretina, skončila s vyznamenaním a teda s červeným diplomom, čo je za ostatné roky naozaj top výsledok. Tento ročník sa už pripravoval v ešte užšom prepojení s ozbrojenými silami, aby v útvaroch získavali čo najviac praktických skúseností a návykov. Zrejme aj od toho sa odvíjala ich vysoká motivácia.

Tendencia čo do počtu absolventov v porovnaní s minulým rokom?

Vlani sme ich vyradovali 66. Nárast je skoro o tretinu. No a vyznamenaných bývalo v minulosti 10 až 14.

Koľkí mali záujem nastúpiť od septembra do prvého ročníka?

Na školu bolo podaných 632 platných prihlášok. Záujemcovia absolvovali psychotesty, skúšky telesnej zdatnosti a zdravotnú prehliadku. Na prijímacie

pohovory sme pozvali 339 záujemcov o štúdium. Postúpilo ich 215. V auguste ich na úvodné sústredenie nastúpilo 207 a v septembri do školských lavíc zasadlo 205.

Organizačne k vašej akadémii patriaci kadeti však študujú aj na iných partnerských školách.

Ide o vysokoškolské odbory a študijné programy, ktoré ozbrojené sily potrebujú, ale naša akadémia ich štúdium nezabezpečuje. Najvyššie smerné číslo máme na Technickú univerzitu Košice v leteckých odbornostiach. V tomto roku to bolo 27 kadetov letectva. Z nich malo študovať 15 pilotov, čo sa však naplniť nepodarilo najmä pre nevyhnutne tvrdé vstupné prehliadky a testy. Navýšili sme teda počet študentov na pozície riadiacich letovej prevádzky. Bohužiaľ, ani na Vojenskú lekársku fakultu v Hradci Králové sme nemali dosť kvalitných uchádzačov. Namiesto možných dvanástich sa vojenskými medikmi stali len piati. Na Akadémiu obrany v Brne bola možnosť vyslať na štúdium piatich chemikov. To sa nám podarilo.

Čo nové pripravujete v rámci inovácie študijných plánov?

Budeme modernizovať vojenský program kadetov. Tu musíme ísť s dobou, ako aj s požiadavkami ozbrojených síl. Pôjde teda tiež o optimalizáciu a synchronizáciu akademickej časti štúdia s časťou vojenskou. Už máme aj kostru nového študijného programu. Bude zameraný na vzdušné aj pozemné bezposádkové systémy, ktoré sa stávajú pánmi bojiska. So vzdušnými je to na veľmi dobrej ceste. Aj preto, lebo v akadémii máme kvalitných odborníkov a špičkové simulačné centrum, v rámci ktorého pôsobí certifikovaná výcviková organizácia pre operátorov dronov.

Pre akadémiu je v ostatných rokoch typický nielen študijný, ale aj stavebný ruch.

Máme zrekonštruované internáty, ktoré poskytujú študentom komfort a výborné podmienky na štúdium. Kuchynky a pracovňa sú samozrejmosťou. Zrekonštruovaný bol celý kuchynsko-jedálenský blok a niekdajší 50-metrový bazén je v podstate nový. No a áno, pokračujeme. V blízkej budúcnosti sa chystáme na rekonštrukciu vonkajších ihrísk a bežeckých dráh. Do konca roka chceme dokončiť opravu všetkých ciest v areáli. Budujeme tiež to, čo sme v nedávných rokoch nepotrebovali. Parkovisko pre študentov. Prebudovávame aj materské učebne, aby vyzerali a boli vybavené tak, ako sa patrí na 21. storočie. No hlavne sme sa pustili do rekonštrukcie študentského klubu. Ten bol cez desaťročie odstavený. Verím, že sa bude kadetom aj pedagógom páčiť

po dokončení minimálne tak, ako sa už teraz páči mne.

Čo ponúkne?

Bude v nej moderná konferenčná miestnosť. Bývalú kinosálu sme prestavali na aulu s kapacitou 320 študentov. Ďalšie priestory sú určené pre záujmovú a rôznu krúžkovú činnosť. Tiež na bežné stretávanie, besedy a debaty, aby sme do areálu popri študentsko-vojenských vniesli viac akademicko-intelektuálnych pridaných hodnôt.

Výcvikové zázemie akadémie ste však museli modifikovať.

Nateraz sme sa takmer úplne rozlúčili s výcvikom na Lešti, tá je do značnej miery blokováná mnohonárodnou brigádou. Kamenica nad Cirochou a výcvikový priestor Valaškovce sú síce podstatne ďalej, ale aj presuny sú súčasťou výcviku. Vďaka patrí 82. brigáde spoločnej podpory, ktorá pre našich kadetov v rámci letného či zimného sústredenia vybuduje stanovú osadu aj so sociálnymi kontajnermi. Veľmi dobrú spoluprácu máme aj s 52. výsadkovým práporom, ktorý je dislokovaný na neďalekej Mokradi. Čo do vzdialenosti je ich priestor pre nás ideálnym výcvikovým riešením. Chodia tam cvičiť kadeti 2. a 3. ročníka.

Základný výcvik nových kadetov po 14 rokoch pre vás tento rok nezabezpečoval 7. výcvikový pluk v Martine, ale organizovali ste si ho v auguste vo vlastnej réžii. Čo vás k tomu viedlo a aké sú závery?

V minulosti prebiehal výcvik pod vedením 7. výcvikového pluku v Martine, ktorý odvádzal kvalitnú prácu, pričom rozhodnutie zorganizovať základný výcvik nových kadetov vo vlastnej réžii po štrnástich rokoch vychádzalo z našej snahy odbremeniť Ozbrojené sily SR, ktorým stále narastá počet úloh. Vlastná organizácia výcviku nám umožnila efektívnejšie zapojiť našich odborníkov a zároveň už od prvých dní vstúpiť mladým kadetkám a kadetom hodnoty, disciplínu a tradície, ktoré sú pre našu školu dôležité. Vidím aj benefit v zapojení kadetov vyšších ročníkov do výcviku ako inštruktorov, ktorí si mohli overiť svoje veliteľské schopnosti. Ozbrojené sily nám podali pomocnú ruku a vyškolili našich kadetov v kurze inštruktorov výcviku. Záver je jednoznačný – vlastná organizácia základného výcviku bola úspešná. V budúcnosti plánujeme tento model naďalej rozvíjať a inovovať.

V čom vám kadeti okrem študijných úspechov robia radosť?

Máme napríklad veľa úspešných športovcov. V súťažiach organizovaných ozbrojenými silami berieme medailové

pozície vo futbale, hokeji, cezpoľných behoch či v stolnom tenise. V streleckých súťažiach boduje náš interný doktorand nadporučík Peter Baláž. Kadetka Tereza Klementisová sa kvalifikovala na Svetovú militariádu a pretekala v cezpoľnom a štafetovom behu. Kadet Samuel Dubjak bol v kategórii juniorov aj mužov majster Slovenska v naturálnej kulturistike. No a napríklad v súťaži Železný muž, na ktorej sa zúčastňujú príslušníci ozbrojených síl aj ozbrojených zborov, bol náš kadet Július Holík v uplynulom ročníku striedobný. Kadetov sa snažíme zapájať aj do rôznych spoločensko-prospešných aktivít. Býva to čistenie okolia Liptovskej Mary či chodníkov v Nízkych Tatrách, organizujeme úpravy v našom areáli, chodíme na veteránsky výstup na Ďumbier a podobne.

Celá tretina kadetov skončila s vyznamenaním, čo je top výsledok.

A vedecká či medzinárodná študentská činnosť?

Na medzinárodnej študentskej vedeckej konferencii Secosaft v rumunskom Sibiu naši kadeti v hodnotení 26 prác získali 2. a 3. miesto. Aj tento rok sme organizovali študentskú vedeckú konferenciu tiež na našej pôde a porota posudzovala práce 72 študentov.

Naši kadeti študijného programu Vojenské spojovacie a informačné systémy sa vlani zúčastnili najväčšieho a najkomplexnejšieho cvičenia kybernetickej obrany Locked Shields 2024. V silnej medzinárodnej konkurencii obstáli úspešne. Na trefom ročníku medzinárodného vojenského cvičenia Agile Cup na univerzite obrany v Brne bola

približne stovka študentov z piatich krajín v spravodajských a prieskumných špecializáciách – vrátane našich kadetov. Je toho oveľa viac.

Urobili ste aj vy radosť kadetom nákupom chýbajúcich výstrojných súčiastok nevyhnutných k výcviku?

Zabezpečenie kvalitného výcviku je pre nás dôležité. Samozrejme, nie je to možné bez adekvátneho výstroja. Snažíme sa zabezpečiť potrebné výstrojné súčiastky a postupne realizujeme nákupy. Situácia nie je ideálna a nárast počtov kadetov nám ju ešte viac komplikuje. Verím však, že materiál, ktorý sa nám v poslednom čase podarilo zaobstarať, kadetom urobil radosť. V obstarávaní budeme pokračovať, aby sme sa dostali na potrebný štandard.

Prečo je pre mladých ľudí výhodné študovať práve u vás?

Kadeti majú zadarmo stravovanie, ubytovanie, aj ošatenie. Mesačne dostávajú plat vo výške minimálnej mzdy. Môže im byť ešte počas štúdia postupne započítaná hodnota až do úrovne čatár, čím sa ich plat zvyšuje. Majú tiež viaceré formy odmien za vyvedenie a podobne, ako je to aj u profesionálnych vojakov. Výborné je študijné a ubytovacie zázemie, športoviská a situovanie nášho areálu pred vchodom do Demänovskej doliny tiež možno vnímať ako benefit. No čo je hlavné, ťažiskom je kvalitné štúdium, ktoré pripraví všetky kadetky a kadetov na službu v ozbrojených silách. Aktuálna aj budúca zamestnanosť našich absolventov je 100 %. S tým sa nemôže pochváliť žiadna vysoká škola.

Aké sú vaše ďalšie ťažiskové výzvy?

Našou dlhodobou ambíciou je cielene omladiť pedagogický zbor, aby sme zabezpečili kontinuitu skúseností, ale tiež priniesli do výučby a výskumu energiu, nové pohľady a moderné prístupy. Osobitným cieľom je ešte užšie prepojenie nášho vzdelávacieho a výskumného prostredia s Ozbrojenými silami Slovenskej republiky. Práve táto spolupráca nám umožňuje pružne reagovať na ich aktuálne a budúce potreby a pripraviť tak kadetky a kadetov na reálne podmienky služby. Veľký dôraz kladíme aj na rozvoj partnerstiev s vojenskými univerzitami v zahraničí, najmä v oblasti vedecko-výskumnej spolupráce. Výmena poznatkov, spoločné projekty a medzinárodné sťaže posúvajú našu akadémiu na úroveň rešpektovanej európskej inštitúcie. Chceme našim študentkám a študentom ponúknuť atraktívne a moderné študijné programy, ktoré zodpovedajú nárokom doby a reflektujú potreby ozbrojených síl.

Pavol Vitko

Foto: Karolína Hešková a Danuša Spilá

TÉMA

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR
generál Daniel Zmeko:

Nová výcviková biblia

V lete náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko schválil a od 1. októbra vstúpil do platnosti nový Vojenský predpis o príprave príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorý okrem iného stanovuje základné formy a metódy prípravy príslušníkov ozbrojených síl, tiež plánovanie, prípravu, absolvovanie výcviku a cvičení a veľa ďalších postupov a pravidiel. S generálom Danielom Zmekom sme sa aj preto zhovárali najmä o výcviku a jeho inováciách.

Aký význam má tento predpis pre život vojsk?

Je to takpovediac nová „biblia“ pre základné pravidlá vedenia výcviku. Jej význam pre život vojsk je obrovský. Stačí porovnať, že síce od roku 2004 sme v Aliancii a Ozbrojené sily SR majú už 32-ročnú históriu – napriek tomu nám popri všetkých aktuálnejších stále platili aj niektoré výcvikové predpisy z čias Československej ľudovej armády. Pravdaže, medzitým sme prijali viaceré smernice, ktoré ovplyvňujú výcvik zo strany Aliancie a ktoré treba rešpektovať. Niektoré postupy však chápu rozdielne. Prirodzene vystala potreba dokumentu, ktorý zharmonizuje aliančné a národné prostredie. Vyústilo to do predpisu Vševojsk 1-2 o príprave vojsk, ktorý je jednoznačne jedným z našich najlepších doktrínálnych dokumentov za ostatnú dobu. Veľká vďaka patrí všetkým, ktorí sa na ňom podieľali. Predpokladám, že výcvik vojsk ovplyvní na dlhší čas a vnímam ho ako relatívne nadčasový.

Takže ste zladzovali aj históriu s prítomnosťou?

To, že niektoré výcvikové predpisy pochádzali ešte z prostredia Československej ľudovej armády neznamena, že boli zlé. Respektíve zlé vo všetkom. Ak si odmyslíme politické pozadie, časť niektorých foriem a metód výcviku je stále všeobecne využiteľná. Tak isto je zrejmé, že nie všetky veci, ktoré prichádzajú z aliančného prostredia, sa dajú automaticky preklopiť do

našich výcvikových programov bez toho, aby dostali národný akcent. Každá armáda má svoju históriu, tradície, kultúru a pravidlá, ktoré tvoria súčasť jej podstaty. Takže to všetko bolo treba zladať a my sme to urobili v jednom predpise, ktorý nahradí množstvo predchádzajúcich. Nový dokument rešpektuje aliančné prostredie a zároveň je prispôbený národným špecifikám.

Z čoho vychádzala základná filozofia pri zostavovaní?

Zobrali sme to najlepšie z našej doktrínálnej histórie, z organizácie výcviku v aliančnom prostredí, ako aj aktuálne znalosti z požiadaviek kladených na vojaka v prebiehajúcich konfliktoch.

Môžete byť konkrétnejší napríklad vo využití poznatkov z aktuálnych bojísk?

Náročnejšie postupy

Na augustovej slávnostnej vojenskej prehliadke v Banskej Bystrici veliteľ 7. výcvikového pluku Martin plukovník Pavol Barančík v príhovore povedal, že 379 prisahajúcich vojakov to malo tentoraz kvôli niektorým novým výcvikovým postupom o niečo náročnejšie. O čo išlo?

„Postupne aplikujeme do výcviku nové prvky, ktoré súvisia so zmenou bezpečnostného prostredia. Napríklad v oblasti dronov či cyber defencie. Vzhľadom na poznatky z aktuálnych bojísk zavádzame aj viaceré nové taktické postupy. Plus vojaci mali v rámci základného výcviku preskúšanie z anglického jazyka,“ vysvetlil plk. P. Barančík.

Ženisti, logisti, ajťáci

Jeho 7. výcvikový pluk pritom zabezpečuje nielen 7-týždňový zá-

kladný vojenský výcvik pre čatateľov prípravnej štátnej služby, ktorých odcvičí ročne okolo 1 100. Ide aj o odborný výcvik jednotlivca v 24 rôznych odbornostiach. Či už ženijnej, delostreleckej, logistickej, zdravotníckej, chemickej, ako aj protivzdušnej ochrany alebo komunikačno-informačných technológií.

Plk. Barančík dodáva: „V našej pôsobnosti je aj kariérne vzdelávanie a výcvik poddôstojníkov. Plus kurzy v zmysle zákona na vyhradené technické zariadenia. Teda tlakové,

plynové, zdvíhacie alebo elektrické. Tiež kurzy v oblasti pohotovosť, bojová pohotovosť, opatrenia na ochranu síl aj mobilizačné doplnovanie. Mimoriadne dôležitý je výcvik do operácií medzinárodného krízového manažmentu, ako aj dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl. Máme tiež skupinu výcviku vojenskej autoškoly.“ Veliteľ sumarizuje, že výcvikom, kurzami či školeniami zabezpečovanými 7. výcvikovým plukom ročne prejde bezmála 6 000 vojakov OS SR.

Od Kamenice po Turečák

7. výcvikový pluk Martin je súčasťou 82. brigády spoločnej podpory Trenčín. Do štruktúry pluku patrí aj jeho 71. výcvikový prápor, poddôstojnícka a dôstojnícka akadémia,

Výcvik v ČSLA bol primárne zameraný na zvládnutie základných zručností vojaka a jeho nasledujúce využitie vo veľkých celkoch. Aktuálne bojisko hovorí, že vojak nemôže byť len všeobecne vycvičeným príslušníkom masových jednotiek, ktoré sa s výkrikom „hurá“ vrhajú na predný okraj nepriateľskej obrany. Niektoré postupy, napríklad v zákopovom boji či v zastavanej oblasti vyžadujú od bežného príslušníka mechanizovaných jednotiek schopnosti na úrovni operátora špeciálnych síl. Aj čo sa týka použitia zbraní, granátov, komunikácie v malom tíme atď. Vojak musí byť skutočný špecialista, ktorý je schopný ovládať pridelené zbrane a zbraňové systémy, dlhodobo prežiť v poli, zachovať si fyzickú a mentálnu odolnosť a byť schopný

chápať vyššie ciele, ktoré naplňa svojou činnosťou. Teda myslieť nielen na vykonanie povelu na úrovni družstva, ale chápať čo je cieľom mojej čaty, čo je úlohou našej rotty. Čiže rozumieť úlohám aspoň o dva stupne vyššie. Na toto sme však mysleli ešte pred konfliktom na Ukrajine. Nenadarmo sme vtedy vydali niektoré predpisy, napríklad Základné bojové zručnosti a ďalšie. Ukázalo sa, že náš smer bol správny, no bolo nevyhnutné všetko zjednotiť a, samozrejme, aktualizovať.

Týka sa to aj prípravy veliteľov?

Samozrejme. Jedna z esenciálnych podmienok dosiahnutia úspechu na bojisku je predbehnúť protivníka v rozhodovacích procesoch. To znamená, zareagovať na danú situáciu rýchlejšie a efektívnejšie. Takže potrebujeme dostať do výcviku veliteľov a štábov postupy a zručnosti, ktoré ešte viac zrýchlia ich rozhodovacie procesy a tak budú dosahovať čo najvyššiu úspešnosť v čo najkratšom čase. Iste, nikdy všetky rozhodnutia nebudú správne, to sa dosiahnuť nedá, ale tá percentualita musí atakovať 80 až 90 percent.

Keď ste sa boli na jar 2022 rozlúčiť v Trebišove so 121 príslušníkmi 52. výsadkového práporu, ktorí boli ako záložné sily veliteľa operácie EUFOR ALTHEA (Intermediate Reserve Force) vyžiadaní do Bosny a Hercegoviny, vyhlásili ste v tamajších kasárňach „dronový poplach“ a sledovali reakciu velenia aj pohotovostného tímu. Bolo to tesne po začiatku vojenskej agresie Ruska proti Ukrajine a bolo to do istej miery prekvapujúce aj preto, lebo s ochranou proti dronom nemali vojaci skoro žiadne skúsenosti. Ako je táto oblasť obsiahnutá vo výcviku dnes? Tento predpis vznikol aj preto, aby vytvoril implementačné portfólio na výcvik v oblasti nových technológií. Ich rozvoj prináša každý vojenský konflikt. Bezpochyby krajina, ktorá je vo vojnovom stave, dokáže tieto technológie implementovať rýchlejšie ako tá, ktorá sa nachádza v stave bezpečnosti. Pre nás bolo dôležité, aby predmetný predpis nebol príliš schematický. Som preto rád, že je dostatočne adaptabilný, vďaka čomu dokážeme implementovať výcvik aj v oblasti akejkoľvek novej technológie vrátane automatizovaných zbraňových systémov a prostriedkov.

Takže nasleduje implementácia...

Áno, omnoho dôležitejšie než vytvoriť nový predpis je rozvoj nástrojov na jeho implementáciu. V tomto prípade musíme

Výcviková jednotka mierových misií – všetko v Martine. Tiež Jednotka mobilizačného doplnovania Poprad alebo vojenské výcvikové priestory v Kamenici nad Cirochou a na Tureckom vrchu. Súčasťou pluku sú teda dislokované po celom Slovensku, takže pri odpovedi na otázku, čo potrebuje jeho pluk dobudovať, plk. Barančíkovi ani zďaleka nestačí jeden nádech: „Je nevyhnutné pravidelne dopĺňať a modernizovať materiálo-technické vybavenie učební, výpočtovú techniku, multifunkčné zariadenia, telekomunikačné zariadenia, potrebné sú moderné trenažéry či simulátory. Niečo sa v ostatných mesiacoch podarilo, no na rekonštrukciu čakajú ďalšie ubytovacie priestory. Aj také, ktoré máme v havarijnom stave. Je navyše nutné rozširovať ich kapacitu.

A zázemie? A technika? „Za ostatné obdobie sa podarilo napríklad na

Tureckom vrchu aj v súvislosti s výcvikom Národných obranných síl výrazne rozšíriť ubytovaciu kapacitu a skvalitniť zázemie. V Kamenici nad Cirochou v súčasnosti prebieha rekonštrukcia ubytovacieho zariadenia, kde dôjde k zlepšeniu ubytovania cvičiacich jednotiek. V samotnom Martine k zlepšeniu ubytovania doposiaľ nedošlo,” vyratáva plk. P. Barančík. Podľa neho je dôležité, po-

kiaľ to len trochu ide, aby sa na 7. pluk ako na výnimočnú výcvikovú jednotku nezapúdalo pri prerazovaní nových zbraňových systémov zavádzaných do OS SR. Samozrejme, s cieľom adekvátneho výcviku. Ide však aj o techniku už používanú. V Martine očakávajú napríklad na doplnenie pancierových terčov, na opravu súčastí niektorých cvičísk, trebárs dráh na vedenie bojových vozidiel. Tiež na nákup techniky potrebnej na údržbu výcvikových priestorov. O čo ide? „Napríklad o bežný traktor s príslušenstvom na kosenie a mulčovanie.”

Skúsený, náročný

Keď sa plk. P. Barančíka pýtame, aké náročné je získať a vycvičiť nového výcvikára, najskôr všeobecne odpovie, že je to podobné ako pri každej funkcii v OS SR. Vráťane toho, že v Martine ich je málo. Keď spresňu-

vytvoriť TRADOC – teda Training and doctrine Center. Toto tréningové a doktrínálne centrum musí byť dostatočne robustné, a my ho máme v pláne vytvoriť v relatívne krátkom časovom horizonte – asi do 2-3 rokov. Isté skúsenosti tu sú, pred časom sme mali sily výcviku a podpory, to však nebol plnohodnotný TRADOC. No bez takéhoto nástroja na presadzovanie nových postupov vo výcviku a vytváranie správneho doktrínálneho prostredia na taktickom stupni to proste nepôjde.

Ďalšie výzvy?

Druhá vec, ktorú sme spravili smerom k výcviku, je zavedenie experimentálnych cvičení. To je cesta, ktorá nás povedie dopredu. Znamená to neustále skúšať vo výcviku nové veci. Ak chceme preniesť skúsenosti z bojiska na Slovensko, musíme si ich overiť. Inými slovami či táto skúsenosť zapadá do nášho doktrínálneho prostredia, a teda sa dá implementovať do výcvikových manuálov alebo ju treba vybaviť nejakou technológiou a v konečnom dôsledku, či a kedy sa dá zaviesť do života vojsk. Toto sa však nedá robiť v prostredí bežných jednotiek, ktoré idú podľa bežných výcvikových plánov a manuálov. Potrebujeme mať jednotku, ktorá sa týmto bude zaoberať ako primárnym poslaním. Tou sa stal práve 11. samostatný experimentálny pluk, ktorý sme vytvorili ostatné leto. Pomaly sa nám táto schéma rozbieha, priebežné výsledky sú sľubné, takže verím, že tie pomyselné jablká nám urodí už vo veľmi krátkej budúcnosti.

Takže to sa týka aj obrany proti dronom?

Všetci vieme, že v prípadnom konflikte by sme čelili hrozbe dronov a vojakov na to musíme pripraviť. Máme poznatky z Ukrajiny či už vlastné alebo od partnerov, avšak musí tu byť niekto, kto systém výcviku zavedie do manuálov na úrovni jednotlivca alebo jednotky a zároveň overí účinnosť cvičených postupov v reálnej činnosti. A to nie len raz, ale v podstate kontinuálne, lebo v tejto oblasti prichádzajú nové postupy extrémne rýchlo.

Do akej miery rieši predpis prípravu jednotiek v čase zvýšeného napätia?

Zahŕňa časť, kedy a akým spôsobom majú velitelia v stave krízy viesť svoje jednotky vo výcviku k dosiahnutiu čo najrýchlejšie požadovaných výsledkov v špecifických podmienkach. Predpis komplexne rieši, ako sa velitelia pripravujú na realizáciu svojho poslania pred samotnou krízou alebo vojnovým stavom, v čase pohotovosti, ako aj po vykonaní mobilizácie.

jeme otázku v tom zmysle, čo by už mal inštruktor výcviku mať za sebou, konkrétnejší je aj on:

„Dôležité sú skúsenosti najmä z bojových útvarov a z prostredia medzinárodného krízového manažmentu. Víťaná je služba v medzinárodných veliteľstvách a štáboch, ako aj skúsenosti z rôznych cvičení na Slovensku a zahraničí.“

Čo je na dobrom inštruktorovi výcviku najcennejšie?

„Najcennejšie sú jeho skúsenosti a schopnosť práce s ľuďmi. Dobrý inštruktor vie efektívne naučiť, je náročný a zároveň je spravodlivý. Musí mať vysokú dávku ohľaduplnosti, tolerancie a vie byť trpezlivý. To všetko sa začína tým, že je odborník v oblasti, ktorú zastrešuje.“

Ako dlho sa dá zvládať náročná pozícia inštruktor?

„Záleží to od toho, či to profesionálneho vojaka baví a či berie svoju

prácu ako poslanie. Je to naozaj náročná služba. A to nielen psychicky či fyzicky. Vyžaduje si napríklad tiež veľa cestovania. Aj z dôvodu absencie niektorých druhov techniky v našom 7. výcvikovom pluku, a podobne. Takže službu vo výcviku niekto

zvláda dva roky a niekto aj dvadsaťpäť a viac. Za všetkých spomeniem napríklad nadrotmajstrov Petra Franka, Milana Lesaya alebo Fratiška Vydru. Tí patria k našim oporám a spolu s nemálo ďalšími kolegami si zaslúžia uznanie a poďakovanie.“

Obsiahli ste aj prípravu záloh? Týka sa teda aj špecifik Národných obranných síl?

Výcvik Národných obranných síl sa riadi atribútmi výcviku malých skupín. Je predpoklad, že ich budeme cvičiť aj v rámci vyšších celkov. Predpis je teda plnohodnotným základom aj pre výcvik Národných obranných síl.

A čo „počítačové hry“, čiže simulácie?

Popri všetkom musíme byť viac pokrokoví a rozmýšľať do budúcnosti aj v tom ako implementovať nové technológie do výcviku cestou simulácií. Pochopiť, že napríklad hranie počítačovej hry nie je len aktivita určená na bežnú psychohygienu, ale môže byť plnohodnotnou súčasťou prípravy vojaka, prípadne veliteľa. Treba povedať, že aj niektoré dostupné komerčné produkty majú v sebe relatívne dosť možností, aby rozvíjali niektoré schopnosti našich vojakov. Skrátka, napríklad v simulačných technológiách, ktoré sú síce aj dnes súčasťou výcviku, musíme akcelerovať, aby sa stali bežnou súčasťou výcvikového života. A aj tu, napriek tomu, že sme relatívne malá armáda, sa bez takej inštitúcie, ako je TRADOC, výrazne nepohne.

Predpis podrobne stanovuje prípravu vo výcvikových zariadeniach. Máme ich dostatok a sú adekvátne vybavené?

Nehovorme teraz o tých najväčších, tam rezort obrany už investoval slušne, aj keď veľa vecí je ešte pred nami. Veľkou výzvou sú však investície do našich posádkových cvičísk. Jednotky tu vykonávajú výcvik v podstate denne. Tie cvičiská však majú aj viac ako dvadsaťročný investičný dlh. To nás aj limituje. Pritom celkovo sa situácia aj vďaka modernizačným programom novými zbraňovými systémami mení k lepšiemu. Musíme to však stíhať zladíť s výcvikovou databázou a jej zázemím.

Ako oceňujete náročnosť a schopnosti výcvikových dôstojníkov?

Pre mňa nie je podstatný rozdiel medzi výcvikovým dôstojníkom a veliteľom jednotky. Iste, nesmierne si vážim prácu 7. výcvikového pluku Martin, ktorý otvára našim novým príslušníkom brány do vojenského sveta. Tam je ten základ formácie či už čakať, kadeta alebo budúceho dôstojníka. Ozbrojené sily však robí dobrými a schopnými plniť úlohy vyplývajúce z Ústavy a ústavných zákonov, ako aj ostatných zákonov, až samotný výcvik u jednotiek. V tomto beriem každého veliteľa ako „výcvikára“ a od jeho schopností v tejto oblasti závisí veľmi veľa. A preto každý veliteľ musí

Osvedčené zostalo, nové sme implementovali

Na čele autorského tímu, ktorý nový vojenský predpis o príprave príslušníkov OS SR Vševojsk 1-2 pripravoval, stál plukovník gšt. Alexander Schober, náčelník Odboru prípravy OS SR – J7 Štábu strategického plánovania GŠ OS SR. Čo aktuálnej verzii predchádzalo?

„Nový vojenský predpis o príprave príslušníkov OS SR bolo potrebné vytvoriť už ku koncu 20. storočia, keď sme ešte mali názov Armáda Slovenskej republiky. Najmä preto, lebo plánovanie a realizácia cvičení sa realizovala na základe starších predpisov ešte z čias socialistickej Československej ľudovej armády Všeob-P-33 a pomôcky Vševojsk-51-12,“ spomenul plk. Schober.

Na piaty pokus

Zároveň spätne ocenil, že tieto dokumenty boli na svoju dobu vynikajúcimi výcvikovými manuálmi aj s pedago-

gickým rozmerom. Dodal: „V našich ozbrojených silách bola ešte v časoch základnej vojenskej služby vytvorená služobná pomôcka Zásady systému riadenia výcviku OS SR SPJ-3-3. Bola však orientovaná viac na základákov a už nevyhovovala potrebám profesionálnych ozbrojených síl v rámci nášho pôsobenia v NATO, ako aj z hľadiska meniacej sa bezpečnostnej situácie.“

Prvý kolektív na tvorbu moderného predpisu na prípravu príslušníkov OS SR bol vytvorený v roku 2020. O tom, že jeho tvorba a okolnosti, ktoré mali na ňu vplyv, neboli jednoduché, svedčí aj fakt,

že odvtedy sa autorský kolektív, respektíve jeho vedenie, vystriedalo päťkrát. „Po jednoznačnom zavelení a zároveň podaní pomocnej ruky náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka sa náš finálny autorský kolektív sformoval v septembri 2024 a predpis Vševojsk-1-2. sme nakoniec približne o rok nato úspešne dokončili,“ so zadostučením konštatoval plk. Schober.

Moderné aj transformované

Individuálna aj kolektívna príprava a, samozrejme, moderne poňatá príprava poľného výcviku a cvičení boli nanovo nastavené tak, aby sa implementovali moderné aliančné modely. S ponechaním niektorých osvedčených foriem a metód z obdobia ešte federálnej armády, ktoré však bolo treba transformovať na súčasné pomery. „Okrem iného implementovali sa nové

poznať predpis, o ktorom teraz hovoríme a musí ho vedieť implementovať v praxi. To je záruka úspechu v prípade možného čierneho scenára. Dnešná bezpečnostná situácia je extrémne komplikovaná a naplnenie prísahy prestalo byť formálnou záležitosťou. Nikto nevie zaručiť, že vojna sa neocitne aj u nás. Každý kto si oblieka uniformu, by mal preto na sebe veľmi intenzívne pracovať a byť naozaj pripravený na každý scenár. O to viac by som sa chcel poďakovať každému veliteľovi a veliteľky zo všetkých jednotiek vrátane 7. výcvikového pluku.

Ako vnímate situáciu zo začiatku jesene po neautorizovaných preletoch dronov a lietadiel nad územím Aliancie? Ako to vnímajú kolegovia v NATO na úrovni generálnych štábov?

Je to ďalší z dôkazov, že dnešné bezpečnostné prostredie a situácia sa vyvíjajú veľmi dynamicky. Provokácie a incidenty, ktoré sa stali nad územím Poľska a Estónska nedovoleným preletom či vniknutím automatizovaných leteckých prostriedkov nad vzdušným priestorom štátov NATO, boli bezprecedentným aktom zo strany Ruskej Federácie. Je to z jej strany veľmi nezodpovedné. Oba tieto incidenty sú v čase keď robíme tento rozhovor (25. september – pozn. red.) stále pod drobnohľadom vyšetrovania a analýzy, preto si na výsledky treba ešte počkať. No môj osobný názor je, že táto aktivita bola riadnym spôsobom naplánovaná, organizovaná a vykonaná a plnila viacero taktických, operačných až strategických efektov. Bezpochyby každému vojenskému expertovi je jasné,

že toto sa nestalo náhodou. A že to prinieslo benefity tomu, kto túto akciu organizoval. Severoatlantická aliancia preto deklaruje, že takéto provokácie a narušenia štandardného medzinárodného práva neostanú bez odozvy. Prijala a ešte prijme zásadné opatrenia, aby k podobným provokáciám nedochádzalo, aby sme im boli schopní účinne zabrániť, prípadne ich eliminovať. Toto je jasné posolstvo, ktoré vychádza z vnútra NATO, a to tak z vojenského, ako aj z politického vedenia. Hovorili sme o tom tiež na zasadnutí Vojenského výboru Aliancie koncom septembra a som si istý, že NATO má dostatok nástrojov na razantnú odpoveď komukoľvek, kto by chcel akýmkoľvek spôsobom narušiť bezpečnosť občanov krajín v našom obrannom zoskupení.

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, pplk. v zál. Peter Sobek, MO SR a OS SR

postupy pri príprave veliteľov, štábov a vojsk od praktických zamestnaní až po oblasti digitálnych technológií. Cieľom nového predpisu bolo zefektívniť postupy pri plánovaní, organizovaní, riadení a vyhodnocovaní výcviku pre všetky stupne velenia a riadenia. V reálnych podmienkach OS SR budú môcť veliteľia a štáby v čase prípravy teoretických a praktických zamestnaní venovať viac času pre obsahovú (operačnú, taktickú, odbornú) časť," konkretizuje plk. Schober.

Konzultácie aj skúsenosti

Pri plánovaní a príprave cvičení implementovali aj časť postupov zo STANAG NATO Bi-SC-075-003 (Kolektívny výcvik – proces cvičenia), takže pre oblasť prípravy a cvičení sú kompatibilné so štandardmi v NATO. A či využívali aj konzultácie zahraničných spolupracovníkov? „Najviac sme konzultovali s kolegami z Armády Českej republiky,

nakoľko máme k sebe stále najbližšie, no aj s ďalšími expertami z NATO na individuálnu a kolektívnu prípravu.“

Pravdaže, využili dlhoročné skúsenosti pri plánovaní prípravy aj náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka, veliteľa Spoločného operačného veliteľstva OS SR generálmajora Martina Michalka či veliteľa pozemných síl OS SR generálmajora Ivana Baloga. Tí zároveň patrili k top oponentom. Pomohli však aj aj skúsenosti a vízie ďalších príslušníkov veliteľstiev a štábov. Samozrejme, aplikovali tiež dlhodobé skúsenosti a poznatky ASR a OS SR pri plánovaní a príprave výcviku a cvičení za posledných 20 rokov. Vychádzali pritom z Obrannej Stratégie SR a platných doktrín v OS SR.

No a napokon z priebehu svojej úctyhodnej profesionálnej kariéry mohol čerpať aj samotný šéf autorského kolektívu plk. gšt. Alexander Schober. Zastával pozície veliteľa roty aj prápo-

ru, dôstojníka štábu mechanizovanej brigády, mnohonárodnej divízie Juh v Iraku, dôstojníka výcviku v bývalých Silách výcviku a podpory, pôsobil rok v misii UNTAET-UNMISSET vo Východnom Timore, rok na štábe divízie v operácii Iracká sloboda, velil slovenského kontingentu v operácii ISAF v Afganistane aj v operácii CJTF OIR – Inherent Resolve v Iraku a ešte pred dvomi rokmi bol zástupca veliteľa mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Lešti.

„Verím, že výcvikový predpis sa chytí tak ako treba a ďakujem najmä za dve veci. Za dôveru velenia generálneho štábu a za mimoriadne nasadenie a profesionálne znalosti nášho kolektívu," so zadostúčením poznamenal plk. Schober. Zároveň nám do Obrany zaslal zoznam všetkých jeho členov. Spomedzi vyše tucta mien boli polotučným písmom zvýraznení plukovník Ľubomír Mizerák, major Jaroslav Haluška a Ľudovít Valentíny.

Európski piloti, cvičiaci v rámci Euro-NATO Joint Jet Pilot Training v Spojených štátoch, využívajú americké nadzvukové typy T-38 Talon. Nadzvukové cvičné lietadlá sa v Európe takmer nevyskytujú.

Cvičné lietadlá Aliancie nad Európou

V posledných rokoch pri potrebe modernizácie našich vzdušných síl vznikla aj otázka náhrady prúdových lietadiel L-39 Albatros, ktoré v našom letectve slúžili už od vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

Cvičné lietadlá predstavujú základnú časť každého aliančného letectva, pričom však každé z letectiev má odlišnú štruktúru používania rôznych typov cvičných lietadiel. Pre niektoré predstavujú cvičné lietadlá zároveň hlavný a jediný typ bojového lietadla. Iné letectvá takmer nevyužívajú prúdové cvičné lietadlá a zameriavajú sa na vrtuľové, resp. turbovrtuľové stroje, pričom tieto typy nie sú v našich vzdušných silách zavedené vôbec.

V súčasnosti naprieč Alianciou neexistuje jednotný model riešenia pilotného výcviku v rámci jednotlivých letectiev. Kým niektoré štáty využívajú model uceleného výcviku v rámci svojho letectva (od vrtuľových lietadiel na základný výcvik, cez prúdové pre pokročilý až po finálny typ lietadla, na ktorom bude pilot lietať), iné sa zameriavajú len na prevádzku vrtuľových strojov na základný výcvik, pričom pokročilý výcvik sa buď plne vykonáva v zahraničí, alebo v súkromnej sfére. Ďalšie letectvá (napr. Vzdušné sily OS SR) plnia na úrovni národného letectva len pokročilejší výcvik na prúdových lietadlách. Centrum leteckého výcviku v Českej republike je zasa civilným subjektom v rámci štátneho podniku, ktorý zastrešuje výcvik pilotov na základnej, aj pokročilej úrovni.

Vrtuľa ako základ

Na rozdiel od slovenských vzdušných síl majú viaceré štáty NATO vo výzbroji svojho letectva vrtuľové, resp. turbouvrtuľové typy lietadiel, slúžiace na základný pilotný výcvik. Vo väčšine krajín NATO sa vrtuľové lietadlá používajú priamo národným letectvom, a tak sa vojenský kadet v základoch cvičí priamo v armáde. Medzi najrozšírenejšie cvičné stroje naprieč Európou patria lietadlá rodiny Pilatus s tandemovým usporiadaním, kde kadet a inštruktor sedia za sebou. Typ PC-7 použi-

va napríklad Holandsko, pričom Amsterdam objednal v roku 2024 aj modernizovanú verziu PC-7 Mk X, ktorá aj napriek veku lietadla (PC-7 pochádza z konca 60. rokov) predstavuje jedno z najmodernejších cvičných lietadiel súčasnosti. Medzi ďalších európskych používateľov patrí Rakúsko a Švajčiarsko. Práve vo Švajčiarsku spoločnosť Pilatus sídli. Novší model PC-9 sa dostal aj do výzbroje Chorvátska či Slovinska. Na rozdiel od piestového (vrtuľového motora) využíva turbouvrtuľový motor aj turbínu, čo vedie k väčšiemu výkonu a tak sú charakteristiky bližšie k letovým vlastnostiam prúdového lietadla. To viedlo v niektorých krajinách k plnej náhrade prúdových cvičných lietadiel práve turbouvrtuľovými. Jedným z takýchto príkladov je Francúzsko a Španielsko. Zatiaľ čo v španielskom letectve nahrádza turbouvrtuľový Pilatus PC-21 prúdové cvičné lietadlá CASA C-101, vo vojenskom letectve Francúzska slúžia PC-21 ako čiastočná náhrada prúdových lietadiel Alpha Jet a zároveň

L-39NG Skyfox predstavuje nástupcu starších L-39C Albatros. Lietadlá si zatiaľ objednalo české Centrum leteckého výcviku a maďarské letectvo.

ako medzistupeň od ľahších lietadiel typu Grob 120 (ktoré prevádzkuje Airbus Flight Academy pre potreby výcviku francúzskych pilotov). Využitie turbovrtuľových lietadiel ako náhrady za prúdové cvičné lietadlá sa očakáva aj u ostatných potenciálnych používateľov, medzi ktorých patrí napríklad Bulharsko. Môže PC-21 využiť ako náhradu L-39 Albatros.

Medzi rozšírené typy patria aj lietadlá nemeckej rodiny Grob. Piestové Grob 120 a turbovrtuľové Grob 120TP slúžia v Nemecku (pod hlavičkou výcvikového strediska Lufthansy) či vo Švédsku. Vo Veľkej Británii slúžia staršie Grob 115 (lokálne označenie Tutor) aj Grob 120TP (lokálne označenie Prefect). Na rozdiel od Pilatusov sedia kadet a inštruktor vedľa seba. Model 120TP používa po boku Pilatusov taktiež Švajčiarsko – kde sa kadeti učia pilotáž najskôr na 120TP a až neskôr presadajú na výkonnejší PC-21. Po boku Grobov a Pilatusov nájdeme v európskych leteectvách tiež iné lokálne turbovrtuľové typy (napr. PZL-130 Orlik v Poľsku), aj mimoeurópske stroje (americký T-6 Texan v Grécku či brazílsky A-29 Super Tucano v Portugalsku). V prípade Grécka a Portugalska slúžia vyššie menované typy aj ako medzistupeň SR22 a P2002, ktoré turbovrtuľový motor nemajú.

Duálne využitie

Vzhľadom na vyššie výkony turbovrtuľových cvičných lietadiel siahli niektoré krajiny na ich využitie aj ako bojového lietadla. Príkladom je Slovinsko, ktoré neprevádzkuje bojové lietadlá s prúdovým motorom z ekonomických dôvodov. Aj keď Slovinsko má vo svojej výzbroji typy s piestovým motorom (lietadlá rodiny Zlin) či dokonca s elektromotorom (domáci typ Velis Electro), vyšší výcvik sa vykonáva na strojoch Pilatus PC-9M, ktoré krajina zároveň používa ako svoj jediný typ bojového lietadla. Vzhľadom na obmedzené výkony je však zrejmé, že ho slovinské letectvo nemôže plnohodnotne využiť v širšom vojenskom konflikte, ale skôr na konflikty menších protiguerilových rozmerov.

Ozbrojené cvičné turbovrtuľové lietadlá síce využívajú aj iné letectvá, no len ako doplnkový typ k hlavným bojovým lietadlám. Príkladom môže byť brazílsky typ A-29 Super Tucano v portugalskom letectve. Výrobca Embraer deklaruje používanie Super Tucana aj v role ľahkého bojového lietadla, pričom sa na svojich potenciálnych zákazníkoch zameria práve v oblasti Latinskej Ameriky, kde prevažuje možnosť použitia ľahkého bojového lietadla v ťažkom zalesnenom teréne než ťažšieho prúdového lietadla.

Budúcnosť prúdových cvičných lietadiel

Na výcvik pilotov na prúdové motory sa pred výcvikom na finálny typ lietadla využívajú cvičné prúdové lietadlá. V krajinách bývalého východného bloku dominoval československý L-39 Albatros. Jeho výrobca Aero Vodochody sa snaží uplatniť aj najnovší variant pod označením L-39NG Skyfox. Ten si objednalo Maďarsko, aj v prieskumnej verzii, no časť výcviku maďarských pilotov prebieha v Taliansku – a české Centrum leteckého výcviku. Starší model L-39C, resp. L-39ZA doteraz

Slovinsko používa svoje Pilatusy PC-9M ako cvičné a zároveň ako jediné bojové lietadlá vo svojom letectve

Grob 120TP predstavuje jedno z najrozšírenejších cvičných lietadiel nemeckej spoločnosti Grob. Na fotografií sú stroje určené pre švédske letectvo ešte v civilnom nemeckom označení.

Španielsky Pilatus PC-21. Tieto turbovrtuľové lietadlá nahradili v španielskom letectve prúdové cvičné lietadlá.

využíva popri Slovensku aj Bulharsko. Väčšina západných aliančných európskych štátov prúdové cvičné lietadlá z výzbroje vyradila, alebo cvičia v zahraničí.

V národných leteectvách môžeme naraziť len na dva typy lietadiel – britské Hawk a stroje talianskeho výrobcu Alenia (resp. Aermacchi). Hawk dominuje v letectve Veľkej Británie, Alenia (napr. M345 a M346) sa dostala do výzbroje Talianska a Poľska. Španielsko sa rozhodlo ísť cestou tureckého TAI Hürjet, hoci je len v štádiu prototypových skúšok. V Poľsku sa cvičí na vrtuli aj na prúdovom motore.

Lietadlá určené na duálne využitie sa často označujú ako taktické. Vo väčšine prípadov sú určené na pozemný či dokonca vzdušný boj, ako M346 Master v Rakúsku, ktoré však nie je členom NATO. Talianske cvičné lietadlá M346 plánuje rakúske letectvo používať aj ako stíhači doplnok k už zavedeným EF2000 Typhoon. Podobný prístup zvolilo Poľsko, ktoré bude juhokórejské FA-50 používať na boj, aj na výcvik vyššej bojovej pilotáže. V Spojených štátoch sa na výcvik pilotov (aj z Európy) používajú aj v Európe nezavedené nadzvukové cvičné lietadlá T-38 Talon a jeho plánovaný nástupca T-7 Red Hawk. Napríklad nemecké vojenské letectvo používa T-38 Talon na výcvik v rámci Euro-NATO Joint Jet Pilot Training, no len na americkom území.

Cvičné lietadlá naprieč Európou tak ilustrujú rôzne prístupy k výcviku pilotov. Väčšina štátov využíva na základný pilotný výcvik v rámci svojich vzdušných síl vrtuľové lietadlá. Vzhľadom na komplexnosť cvičenia budúcich bojových pilotov v niektorých krajinách upustili od využívania prúdových cvičných lietadiel vo vlastnej réžii a trénujú v zahraničí, resp. v medzinárodných školách. Využívanie taktických cvičných prúdových lietadiel sa väčšinou spája aj s ich využitím ako ľahkých bojových lietadiel. Otázka budúcnosti slovenského cvičného letectva tak môže mať viacero odpovedí.

Jaroslav Cabuk

Foto: Aero Vodochody, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Pilatus, Švédske ozbrojené sily, US Air Force

Black Hawk s dronmi

Spoločnosť Sikorsky, ktorá je aj v našom regióne známa predovšetkým ako výrobca vrtuľníkov UH-60 Black Hawk, získala zákazku v hodnote 911 miliónov dolárov na prípravu modernizácie vrtuľníkov UH-60M tak, aby vrtuľníky mohli slúžiť ako nosiče dronov. Plánovaná modernizácia

bude zahŕňať predovšetkým vybavenie vrtuľníkov potrebnou dátovou sieťou. V nej by vrtuľníky slúžili ako nosiče dronov (napr. prieskumných), pričom takto získané údaje by boli rýchlejšie k dispozícii viacerým užívateľom v rámci jednej siete.

..... Jaroslav Cabuk

Srbsko ako tajomný kupca

V priebehu leta izraelská spoločnosť oznámila novú zákazku s bližšie neurčenou európskou krajinou, pričom hodnota zákazky je až 1,6 miliardy dolárov. Ukázalo sa, že krajinou je Srbsko. To v rámci veľkého kontraktu objednalo prieskumné UAV Hermes, ako aj systémy spojenia či raketometné systémy PULS. Vzhľadom na povahu zákazky možno očakávať, že UAV Hermes budú priamo kompatibilné so systémami PULS a budú slúžiť de facto na vyhľadávanie či zameriavanie cieľov v rámci jednotnej siete.

Rafale porazil F-35

Počas aliančného cvičenia Trident Atlantic 25 vo Fínsku dokázalo francúzske stíhacie lietadlo Rafale „zamknúť“ americké stíhacie lietadlo najnovšej generácie F-35 počas simulovaného vzdušného súboja. Pre francúzsku spoločnosť Dassault je simulovaný vzdušný súboj, z ktorého vzišiel Rafale víťazne, vizitkou toho, že aj staršie lietadlo dokáže poraziť lietadlo najnovšej generácie v optimálnych podmienkach. Treba však dodať, že lietadlá F-35 nie sú pôvodne stavané na blízky vzdušný súboj (tzv. dogfight) pri vizuálnej identifikácii nepriateľa, ale skôr na súboj za hranicami viditeľnosti.

Leopard so slovenskou vežou

Spoločnosť FFG, sídlia v Nemecku, predstavila technologický demonstrátor vozidla Condor. Vozidlo, ktoré má slúžiť ako podporné pre bojové zväzy, kombinuje modernizovaný podvozok staršieho tanku Leopard 1 s vežou Turra 30-SA slovenského výrobcu EVPÚ. Spoločnosť FFG udáva, že vozidlo Condor má byť zamerané na použitie proti ľahkým pozemným cieľom, ale aj proti vzdušným cieľom, predovšetkým dronom.

Prvá CV-90 pre AČR

Vo švédskom meste Örnköldsvik s účasťou ministerky obrany Českej republiky a jej švédskeho partnera predstavili prvé vozidlo CV-90, určené pre Armádu Českej republiky. Ide o prvé z 39 vozidiel, ktoré pre české sily vyrobí priamo vo Švédsku. Zvyšné vozidlá z celkovo objednaných 246 kusov sa vyrobí v Česku. Zmluvu o dodaní vozidiel podpísali v máji 2023. Všetky vozidlá by mala česká armáda dostať do roku 2030.

Nový Plameniák z Ukrajiny

Ukrajinská spoločnosť Fire Point predstavila v auguste nový typ strely s plochou dráhou letu s názvom FP-5 Flamingo (Plameniák). Spoločnosť udáva, že strela má mať účinný dolet až 3 000 kilometrov a môže dosiahnuť rýchlosť približne 900 km/h. Hlavica s náložou je ekvivalentom bomby

Mk 84 či BLU-109/B, čo znamená, že môže byť použitá aj proti ťažšie opancierovaným statickým cieľom. Udávaný dolet strely znamená, že ide o jednu z mála zbraní vyvíjaných na Ukrajině, schopných dosiahnuť územie Ruska, a tak môže pomôcť Ukrajine k väčšej nezávislosti v týchto typoch zbraní.

Súčasný pamätník čs. vojakom v Nowosielcach

Rezanie vlastnej nohy

Opýtajme sa sami seba, či by sme si dokázali odrezať nohu? Hoci aj v boji a ohrození života!

Viktor Nad' po vyučení aj s odznakom generála M. R. Štefánika na klope

Stolár a ženista

Aj on bol vyslaný vládou Slovenského štátu bojovať po boku nacistov v rámci Zaisťovacej divízie na východný front. „Môj najstarší bratranec Viktor Nad' mal však iné myslenie. Okrem iného bol veľký obdivovateľ spoluzakladateľa Československa generála Milana Rastislava Štefánika,“ spomenul generálmajor v. v. Svetozár Nad'ovič. Dodal: „Keď 30. októbra 1943 vyše dvetisíc slovenských vojakov z 1. pešej divízie padlo do sovietskeho zajatia, v prvom rade sa staral o dobrého kamaráta Hudeca, ktorý dostal týfus.“

Mladý Viktor absolvoval v Leviciach meštianku a vyučil sa za stolára. Mal guráž, bol odhodlaný, odolný a silný a aj preto ho vybrali do elitnej 2. čs. paradesantnej brigády. V Jefremove podpísal vernosť Československej vláde 16. januára 1944. Vďaka profesijnej odbornosti ho prideliť k ženistom.

Osudné postrčenie

Keď 2. čs. paradesantnú brigádu prekvapujúco namiesto výsadku na územie obsadené slovenskými povstalcami nasadili 13. až 19. septembra na Dukle, Viktor Nad' zahynul zrejme ako

Z bojov na Dukle

Do takej situácie sa dostal počas Karpatsko-duklianskej operácie 23-ročný rotný Viktor Nad'. Vtedy veliteľ ženijnej (zákopníckej) čaty veliteľskej rotý 1. paradesantného práporu elitnej 2. čs. paradesantnej brigády.

Rotný Viktor Nad'

prvý. „Zo spomienok spolubojovníkov viem, že chlapi sa dosť obávali tej trinástky v dátume. Ženisti dostali rozkaz vytvoriť v noci z dvanásteho na trinásteho septembra pri Nowosieliach prechod v mínovom poli pre prieskum bojov. Viktora však jeden z jeho spolubojovníkov nechtiac postrčil tak, že spadol. Kolenom dopadol na 200-gramovú protipechotnú mínu.“

Omráčení či dezorientovaní boli všetci okolo. Rotný Viktor Nad' si však stihol opaskom stiahnuť masívne krvácajúci kýpeľ. Finským nožom si prerezal zvyšky kože, na ktorých ešte držala spodná časť nohy. V obrovskej bolesti, no s cieľom dostať sa z prvej línie späť k svojim. Skoro sa mu to podarilo. Kým ho však stihli preniesť na ošetrovňu do budovy nie veľmi ďaleko od kaštiela, tak vykrvácal.“

Aleja smrti a víťazstva

Prieskum bojov bol napokon v prvej fáze úspešný. 1. prápor pod velením majora Stanislava Uchytla Nemcov prekvapil a dostal sa dopredu. Útočili však bez podpory delostrelectva. Keď sa nepriateľ spamätal, a naši nemali už skoro žiadnu muníciu, dostali povel ustúpiť.

„Bola to stará azda dvojkilometrová stromová aleja, potom ju volali Aleja smrti. V nej nemeckí delostrelci našich ustupujúcich chlapcov zamerali a bola to tragédia...“ opísal situáciu Svetozár Nađovič.

Prvý pamätník postavili na mieste, kde pochovali prvých štrnásť našich padlých. „Bratranec padol prvý, ako prvého ho aj uložili do spoločného hrobu. Jeden z pamätníkov mi ešte ukázal, kde približne bolo jeho miesto,“ uviedol genmjr. S. Nađovič. V roku 1969 na pietne miesto, postupne zarastané trávou a označené len železným krížom,

Odvodní komise: *Žejmuvor* Číslo odvod. listku: *10142* 9

PROHLÁŠENÍ

Příjmení a jméno (i. otcovo): *Viktor Nad' slh. slst. ar.*

Prohlašuji a svým podpisem potvrzuji, že se dobrovolně dávám k dispozici vládě československé v zahraničí a že souhlasím, abych byl zařazen do československé armády, budu — li uznán schopným vojenské služby.

Prohlašuji dále, že činnou službu vojenskou u čs. jednotek nastoupím ihned, jakmile budu k tomu vyzván a že nemám žádných výhrad co do místa anebo zvláštního voj. služ. zařazení.

Žejmuvor dne *16. jan.* 194*4*

Viktor Nad'

Vlastnoruční podpis

Φ. № 7

Súhlas so vstupom do čs. armády

priviezol Viktorových rodičov a brata Michala.

Od roku 1972 však v Nowosieliach stojí dôstojný pamätník príslušníkom 2. čs. paradesantnej brigády, ktorý symbolizuje aj ich víťazstvo nad fašizmom. No a 5. 10. 2004 tu pribudla aj pamätná doska so zoznamom čs. obča-

nov, ktorí padli počas Karpatsko-duklianskej operácie na území Poľska. Tých mien je 142. Od čatára Jozefa Adama, cez kapitána Antonína Renčína, až po slobodníka Jána Žobera.

Pavol Vitko

Foto: Jozef Žiak,

Vojenský historický archív, Svetozár Nađovič

Rotný Viktor Nad', ktorý zahynul na Dukle, bol najstarší bratanec generálmajora v. v. Svetozára Nađoviča, muža, ktorý bol vo februári 1990 menovaný za náčelníka správy pre zabezpečenie odchodu sovietskych vojsk z Československa. Vo dvojici s hudobníkom Michaelom Kocábom sa im to 21. júna 1991 podarilo. Pretože ak Sovietsi, po boku ktorých bojoval rotný Viktor Nad', boli v roku 1944 našom území vítaní ako osloboditelia, v roku 1968 obsadili Československo ako okupanti.

Rodičia Michal a Anna a mladší brat Michal pri pôvodnom spoločnom hrobe svojho príbuzného v roku 1969

Prísaha na Tureckom vrchu

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch zložilo 14. septembra slávnostnú vojenskú prisahu ďalších 92 absolventov výcviku Národných obranných síl. Výcvik vo VVP Turecký vrch absolvovalo 47 mužov i žien, 45 cvičilo v 13. mechanizovanom práporu Levice.

O najlepšieho delostrelca

V prvej septembrovej dekáde sa vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou uskutočnila tradičná súťaž O najlepšieho delostrelca Ozborených síl SR. Zapojilo sa do nej 44 delostrelcov z útvarov a jednotiek OS SR. Prvý deň preveril ich teoretické vedomosti komplexným testom z oblastí streľby, riadenia paľby delostrelectva, delostreleckého prieskumu, bojového

použitia jednotiek a palebnej služby. Druhý deň nasledovali praktické disciplíny ako práca s optickými prístrojmi, prístrojom na určovanie prvkov streľby (PUO), orientácia v teréne či práca s mapou, ako aj zamierenie diel do smeru streľby. Do finále postúpilo pätnásť najlepších súťažiacich. Čakali ich individuálne palebné úlohy s ostrou streľbou zo zbraňových systémov HD-30A. Absolútnym víťazom sa stal inštruktor výcviku kurzov G20 zo 7. výcvikového pluku nrtm. Jaroslav Pastucha. Na druhom mieste skončil náčelník S-3 z 54. raketometného oddielu kapitán Július Borák a tretie miesto obsadil veliteľ čaty 54. raketometného oddielu poručík Erik Pacsmár. S družstvom predsunutých pozorovateľov a príslušníkmi štábu, ktorí sledovali priebeh a organizáciu, sa do súťaže zapojili aj španielski delostrelci. Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu OS SR sa na súťaži ako pozorovatelia zúčastnili príslušníci Národnej gardy Cyperskej republiky, ktorá je od roku 2002 vyzbrojená 155mm ShKH Zuzana 2000.

Návšteva zo Slovinska

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu Ozborených síl Slovenskej republiky v dňoch 4. – 7. septembra navštívil Slovensko náčelník Generálneho štábu ozbrojených síl Slovinskej republiky generálporučík Robert Glavaš. Na bilaterálnych rokovaníach sa zúčastnil aj veľvyslanec Slovinskej republiky v SR Stanislav Raščan. Slovinská delegácia navštívila

Centrum výcviku Lešň, Mnohonárodnú bojovú skupinu NATO na Slovensku a Prešovské letecké dni – Slovenské medzinárodné letecké dni M. R. Štefánika. Stretnutie náčelníkov generálnych štábov sa zameralo na výmenu skúseností v oblasti výcviku a rozvoja nových spôsobilostí ozbrojených síl, ako aj na proces budovania Národných obranných síl.

■ Riaditeľ Úradu vojenského letectva MO SR Nofal Kattan sa zúčastnil na slávnostnej certifikácii pilotov bezpilotných vzdušných prostriedkov (UAS) Ozborených síl SR, ktorí absolvovali intenzívny výcvik obsluhy bezpilotných systémov. Nofal Kattan zdôraznil, že moderné technológie v kombinácii s disciplínou a pripravenosťou vojakov tvoria základ odolnej a efektívnej obrannej sily.

■ Veliteľ síl UNFICYP generálmajor Erdenebat Batsuuri udelil medaily 110 príslušníkom mierových síl zo Slovenska, pôsobiacim v Sektore 4, za ich službu pre mier na Cypre v rámci misie Organizácie Spojených národov.

■ Od 5. do 7. septembra sa konala strelecká súťaž o najlepších strelcov štátu Indiana v USA. Vďaka spolupráci Národnej gardy štátu Indiana s OS SR sa na nej zúčastnili aj štyria príslušníci slovenských pozemných síl. Príslušník 12. mechanizovaného práporu v Nitre rotmajster Matúš Fülöp sa prebojoval medzi 20 najlepších strelcov.

■ V Posádkovom cvičisku Sučany sa uskutočnilo odborné-taktické cvičenie práporných obväzísk 11. mechanizovaného práporu, 12. mechanizovaného práporu a 13. mechanizovaného práporu. Cieľom 24-hodinového cvičenia bolo preveriť schopnosti obväzísk pri zabezpečovaní zdravotníckej podpory mechanizovaného práporu v podmienkach blízkych reálnej operačnej situácii.

■ V dňoch 1. až 5. septembra sa v Slovinsku konal 11. ročník medzinárodnej súťaže Best Squad Competition. Zúčastnilo sa na ňom 17 tímov zo siedmich krajín. Ozborené sily SR reprezentovalo deväť príslušníkov prieskumnej čaty 12. mechanizovaného práporu Nitra, ktorí skončili na štvrtom mieste.

■ Nová riaditeľka Jazykového inštitútu majorka Nikoleta Tokárová privítala v oddelení jazykovej prípravy Prešov zástupcu britského veľvyslanca na Slovensku Gevina Vesseyho. So študentmi intenzívnych jazykových kurzov úrovne SLP1 a SLP2 diskutovali o aktuálnych svetových témach, ale tiež o práci diplomata. Na záver návštevy Gevin Vessey odovzdal frekventantom literatúru v anglickom jazyku a zaželel im veľa úspechov v štúdiu.

■ Príslušníci 13. mechanizovaného práporu v Leviciach absolvovali výcvik v preprave po železnici. Úvod bol zameraný na prehĺbenie teoretických vedomostí o náležitostiach prepravy pásovej a kolesovej techniky. Výcvik pokračoval praktickými nácvikmi v priestoroch železničnej stanice, kde už čakali pristavené vozne a ich vlastná technika. Ťažiskom bol nácvik ustrojovania vozňov, naskladania pásových a kolesových vozidiel a ich zabezpečenia počas presunu.

■ V sobotu 13. septembra sa v areáli VVP Kamenica nad Cirochou pri príležitosti 25. výročia založenia ženíjného práporu Michalovce uskutočnil úvodný ročník Dňa ženistov. Zorganizovali ho 902. ženijný prápor Michalovce, Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ a Vojenská podporná nadácia v spolupráci s Vojenským výcvikovým priestorom a Vojenským obvodom Kamenica nad Cirochou, ako aj s tunajším odštepým závodom Vojenských lesov a majetkov, š. p.

■ V Akadémii ozbrojených síl sa konal krátkodobý odborný kurz Vševojskový pozorovateľ, ktorý odborne viedla Katedra vojenskej taktiky a operačného umenia AOS a organizačne zastrešilo oddelenie národných kurzov Centra vzdelávania AOS. Príslušníci OS SR počas intenzívneho 30-hodinového programu nadobudli teoretické vedomosti i praktické skúsenosti z oblasti delostreleckej palebnej podpory, taktickej prípravy či určovania polohy cieľov.

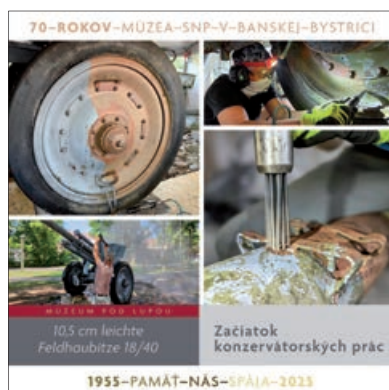

Policajti na motorkách

Príslušníci Vojenskej polície z oddelenia ochrany osôb a sprevádzania absolvovali v certifikovanom BMW Enduro Parku v nemeckom Hechlingene medzinárodný motocyklový kurz zameraný na jazdu v náročnom teréne. Pod vedením nemeckých inštruktorov si zdokonalili techniku jazdy a precvičili ovládanie motocyklov v podmienkach simulujúcich reálne situácie v teréne. Osvojili si technické zručnosti a taktické postupy pri jazde v krízových situáciách.

Konzervátori v Múzeu SNP

V exteriérovej expozícii banskobys-trického Múzea SNP sa do rúk konzervátorov dostala nemecká 105 mm poľná húfnica vz. 18/40N, ktorú čaká nový náter. Minulý rok prešlo obnovou obrnené vozidlo Sd. Kfz. 251 a tento rok zase Sd. Kfz. 250, ktoré pre návštevníkov sprístupnili koncom augusta. Pri

príležitosti osláv 81. výročia SNP pripravili konzervátori aj ukážku postupu prác na obrnenom vozidle. Rovnaký proces čaká aj húfnicu: očistenie od hrubých nečistôt vysokotlakovým studenovým čističom, následné prestrešenie, oklepávanie všetkých nepôvodných vrstiev farby ihlicovým pneumatickým oklepávačom a napokon finálne dočistenie povrchu laserovým čističom. Húfnica dostane štandardný nemecký náter v odtieni Dunkelgelb. Múzeum SNP v mene konzervátorov ďakuje návštevníkom, že v záujme svojej bezpečnosti počas prebiehajúcich prác nevstupujú do vyznačeného priestoru.

Prvá sanitná Patria

Prvé bojové obrnené vozidlo 8x8 Patria, dodané slovenským ozbrojeným silám, je v zdravotníckej verzii a prevzalo ho Veliteľstvo vojenského zdravotníctva OS SR. Je určené na transport a poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti pre troch až piatich pacientov a to i v prostredí zasiahnutom chemickými alebo biologickými bojovými látkami. Jeho výbava je kompatibilná s vozidlami záchrannej zdravotnej služby a možno ho použiť aj na posilnenie kapacít integrovaného záchranného systému. Schopnosť plavby umožňuje jeho použitie v záplavových oblastiach. Do konca roka má pribudnúť ďalších deväť takýchto sanitných vozidiel.

Nový veliteľ 5. pluku

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko sa v Žiline zúčastnil na menovaní nového veliteľa 5. pluku špeciálneho určenia. Stal sa ním plukovník Rastislav Mäsiar. Funkciu mu odovzdal plukovník Peter Žochňák, ktorý sa poďakoval všetkým príslušníkom 5. pluku špeciálneho určenia za ich profesionalitu, ktorá posunula jednotku medzi rešpektované NATO SOF.

Skákali z Kajmanov

Na sklonku leta absolvovala letecká jednotka španielskej armády nasadená na Slovensku cvičenie, na ktorom participoval aj personál slovenských vzdušných síl. Cvičenie, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch výcvikového tábora 46. krídla Kuchyňa, pozostávalo z voľného zoskoku padákom z vrtuľníka HT-29 Caiman, ktorý si vyžadoval vysokú úroveň koordinácie, výcviku a integrácie. Zámerom výcviku bolo posilniť interoperabilitu medzi spojeneckými silami NATO s cieľom zvýšiť ich operačnú spôsobilosť v rámci náročných scenárov. Cvičenie predstavuje demonštráciu záväzku spojeneckých krajín zabezpečiť účinnosť kolektívnej obrany a bezpečnosti východného krídla NATO.

Ako vojenčili granátnici, hraničiari a jágri

Počiatky použitia granátu ako novej zbrane spadajú do začiatkov 17. storočia. Uvádza sa, že prvýkrát granáty použili Francúzi v roku 1625. Vojaci, ktorí s nimi bojovali, dostali názov granátnici, v staršej slovenčine grenadier.

Bodákový útok elitných pruských granátnikov vo víťaznej bitke proti habsburskej armáde pri sliezskom Hohenfriedbergu (dnes Dobromierz v Poľsku) v roku 1745. Stojí za povšimnutie, že urastení pruskí granátnici sú vďaka vysokým čiapkam ešte mohutnejší.

Granátnici boli od druhej polovice 17. storočia do druhej polovice 19. storočia elitnými príslušníkmi pechoty, a to vo všetkých európskych armádach. Do habsburskej pechoty boli prvé jednotky granátnikov zaradené v rokoch 1669 – 1671. Krátky čas a v nevelkom počte granátnici pôsobili aj v dragúnskych plukoch habsburského jazdeckva. Ich hlavnou zbraňou boli ručné granáty, čiže duté olovené, železné, kameninové či sklenené gule o hmotnosti 1 – 2 kg naplnené pušným prachom a šrotom. Išlo o účinnú zbraň na krátku vzdialenosť, lebo po zapálení knôtu a po výbuchu sa granát i náplň rozleteli na mnoho črepín. V taške prevešenej cez plece nosil granátnik spravidla okolo 10 granátov a v osobitnom malom uzatvárateľnom kovovom puzdre na náprsnom remeni zapálený knôt.

Granátnici

Uplatňovali sa pri obrannom i útočnom boji, keď spravidla vybiehali pred vlastné šiky a vrhali granáty do nepriateľských radov. Tento spôsob boja si vyžadoval vycvičených urastených i odhodlaných vojakov, lebo vzhľadom na nerovnaký čas horenia knôtu mohli granáty vybuchnúť predčasne a spôsobiť škody vo vlastných radoch.

Typickým znakom granátnikov rákúskej i uhorskej pechoty bola vysoká

čiapka z medvedej kožušiny, nazývaná medvedica. Masívnu kožušinovú čiapku mali napríklad aj francúzski i švajčiarski granátnici. Pruskí, ruskí a spočiatku aj anglickí a saskí granátnici nosili zasa vysoké súkenné čiapky v tvare mitry s čelným kovovým (mosadzným) štítom. Symbolom granátnikov bol horiaci granát, ktorý častokrát v podobe insígnie zdobil buď pokrývku hlavy, alebo brašnu na náboje či granáty.

Elitný charakter si granátnici zachovali aj po zrušení granátov okolo roku 1760, keď boli vyzbrojení ako ostatní pešiaci puškou s bodákom a šablou a bojovali v zostave peších plukov ako naj-

Granátnik habsburskej armády v prvej polovici 18. storočia

údernejšia zložka útočiacej či brániacej sa prvej línie. Pruskí granátnici sa tešili mimoriadnej obľube svojho kráľa Fridricha II., ktorý podstatne navýšil ich počet, pričom pre gardových granátnikov stanovil výšku najmenej 185 cm. Granátnici mali vo všetkých armádach nielen vysokú prestíž, ale aj lepší zold.

Na základe nariadenia Márie Terézie z roku 1743 mal peší pluk dovedna 2 300 mužov, z nich bolo 200 granátnikov, a to v dvoch granátnických kompániách (stotínach), v každej presne po sto mužov. Predpis z roku 1769 stanovoval mierový počet pešieho pluku na 2 071 mužov, z nich malo byť 226 granátnikov v dvoch stotínach, v prípade vojny sa početný stav pluku zvyšoval na 2 707 vojakov, z nich malo byť 230 granátnikov v dvoch stotínach.

V roku 1769 sa uskutočnila čiastočná reorganizácia jednotiek granátnikov. Vtedy vždy z troch peších plukov vyňali dve granátnické stotiny a sformovali ich do 20 samostatných granátnických bataliónov (práporov), takže každý novopostavený samostatný prápor pozostával zo šiestich stotín granátnikov. Samo-

Uhorskí granátnici okolo roku 1820

statné granátnické prápory boli zrušené v roku 1797 a ich príslušné stotiny opäť zaradili do peších plukov.

V druhej polovici 19. storočia boli radoví granátnici ako druh zbrane v európskych armádach postupne zrušení.

Hraničiari

Popri uhorskom insurekčnom vojsku ďalší typ nepravidelných, iregulárnych

Hraničiarsky ostrostrelec v polovici 18. storočia

ozbrojených síl predstavovali oddiely pandúrov či uskokov, ktorých bojové aktivity sa odohrávali prevažne na južných hraniciach monarchie, podľa čoho ich neskôr nazývali aj hraničiari. Do regulárnej armády boli začlenení až za Márie Terézie.

Hraničiari boli súčasťou pechoty habsburskej armády. Išlo o branné sily z Vojenskej hranice na juhu monarchie, čiže najmä z Chorvátska a Slavónska po ich oslobodení spod osmanskej nadvlády. Spočiatku boli organizovaní na spôsob domobrany, osvojili si partizánske a rozptýlené formy boja. Plnili úlohy ľahkej pechoty pre prieskum a výzvedy či ako predné stráže vo vojnových i mierových časoch.

Od 40. rokov 18. storočia sa tieto vojenské jednotky začali prispôbovať štruktúre regulárnych útvarov, takže od roku 1769 pôsobilo v habsburskej armáde už 17 hraničiarskych peších plukov. Na konci vlády Márie Terézie bol sformovaný aj hraničiarsky husársky pluk. Hraničiari slúžili nielen v južnom pohraničí monarchie, podľa potreby ich nasadzovali na bojiskách v celej Európe.

Hraničiarsky peší pluk mal tabuľkovo 4 183 mužov a tvorili ho tri poľné prápor, každý po šiestich stotínach, ďalej tri stotiny ostrostrelcov a dve delostrelecké stotiny. Hraničiarska rovnošata sa riadila vzorom uniformy uhorských pešiakov, no nohavice neboli z modrého, ale z bieleho súkna. Pokrývkou hlavy bol najprv kalpak, potom aj čákov, neskôr kožený kašket. Príslušníci hraničiarskych delostreleckých stotín nosili hnedý kabát, obdobne ako všetci delostrelci.

Hraničiarski ostrostrielci jednotlivito alebo v menších skupinkách vykonávali predovšetkým prieskumnú a záškodnícku činnosť, keď strelbou zo zálohy vyradovali najmä nepriateľských dôstojníkov. Vo výzbroji mali pušku s dvomi hlavňami a s dvomi zámkami, pobočnou zbraňou bol tesák. K puške patrila 253

Hraničiarsky pešák a delostrelec v druhej polovici 18. storočia

cm dlhá pika s pätkou a podperou pre pušku pri streľbe.

Po skončení koalíčných vojen v roku 1815 bolo v habsburskej pechote popri 58 peších plukoch (43 rakúskych a 15 uhorských) aj 17 hraničiarskych plukov, ktoré sa však postupne transformovali na pešie pluky až boli napokon v roku 1873 definitívne zrušené a ich mužstvo prevelené do radových peších plukov.

Jágr

Jágr boli osobitným druhom ľahkej pechoty. Zenitom ich bojovej slávy bolo obdobie od 2. polovice 18. storočia do polovice 19. storočia, keď tento druh elitných peších strelcov pôsobil pod rôznymi názvami vo väčšine vtedajších armád.

Výcvik a vyzbrojenie jágrův modernými a kvalitnými puškami vyplýval z ich taktického predurčenia a nasadenia do náhlych bojov obmedzeného rozsahu. V bitkách sa rozptýlene pohybovali pred jednotkami radovej pechoty a skrytou paľbou narúšali zostavu vojsk protivníka. Často však prenikali aj do tyla nepriateľa, narúšali jeho spojenie a zásobovanie a podieľali sa aj na jeho obkľučovaní. Je zaujímavé, že jágr

v pruskej armáde spočiatku vykonávali aj funkcie vojenskej polície a venovali sa lapaniu dezertérov. Do roku 1809 jágerskí trubači používali lesný roh, potom trúbku.

V priebehu vojen o habsburské dedičstvo sa roku 1745 vytvorila dobrovoľnícka jágerská stotina. Hoci bola po roku zrušená, stala sa podnetom pre vznik neskorších podobných jednotiek, zložených najmä z poľovníkov, hájnikov, lesníkov či členov rôznych streleckých spolkov. Títo muži dobre ovládali palné zbrane a nepotrebovali dlhší strelecký výcvik. V roku 1758 vznikol dobrovoľnícky Zbor poľných jágrův (Feld-Jäger-Corps), ktorý mal spočiatku iba 50 príslušníkov, no už nasledujúci rok pozostával z dvoch stotín a roku 1760 sa rozrástol na 10 stotín; po sedemročnej vojne zbor roku 1763 rozpustili.

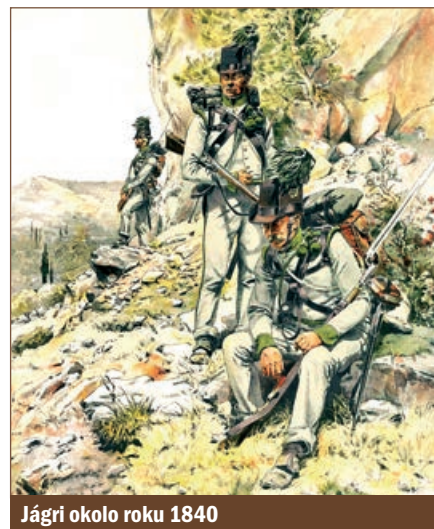
V rokoch 1759 – 1763 pôsobil aj ďalší Zbor dobrovoľných jágrův (Frei-Jäger-Corps), ktorý pozostával zo stotiny ostrostrelcov a približne stovky ľahkých jazdců. Keďže tieto dobrovoľnícke zbory sa v sedemročnej vojne osvedčili, roku 1769 bolo vydané nariadenie, aby vždy v prípade vojny bol zriadený jágerský zbor. To sa v nasledujúcich vojnových konfliktoch aj realizovalo, ale až od koalíčných protifrancúzskych vojen sa jednotky jágrův stali trvalou regulárnou súčasťou habsburskej armády.

Po skončení koalíčných a napoleonských vojen bolo v habsburskej armáde 12 samostatných jágerských práporů. Počet jágrův a aj ich útvarův naďalej narastal, takže napríklad v roku 1895 boli v armáde 4 tirolské cisárske jágerské pluky a 26 práporů poľných jágrův. Tesne pred prvou svetovou vojnou v roku 1914 v armáde habsburskej monarchie boli: 4 jágerské pluky, 29 práporů poľných jágrův, jeden bosniansko-hercegovinský jágerský poľný prápor a šesť bosniansko-hercegovinských jágerských hraničiarskych stotín.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Jäger v prvej polovici 18. storočia

Jágri okolo roku 1840

Turecký vrch rozkvitol

Rekonštrukcie objektov a priestorov vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch pred výcvikom Národných obranných síl boli predovšetkým v priamej réžii veliteľa 82. brigády spoločnej podpory Trenčín brigádneho generála Jozefa Ševčíka.

Peter Vranský

My sme o nich hovorili s takpovediac domácim pánom, tunajším veliacim poddôstojníkom, správcom vojenského výcvikového priestoru nadrotmajstrom Petrom Vranským. V ozbrojených silách je 31 rokov, na „Turečku“ slúži od roku 2012, takže môže porovnávať.

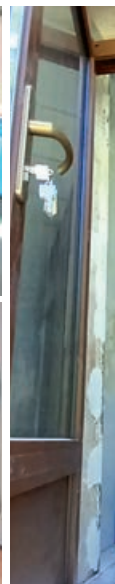
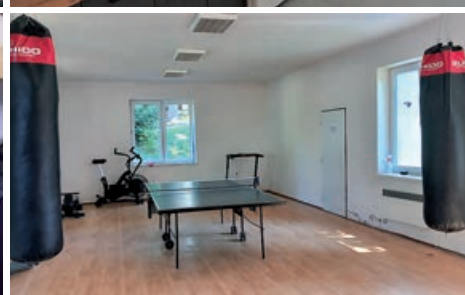
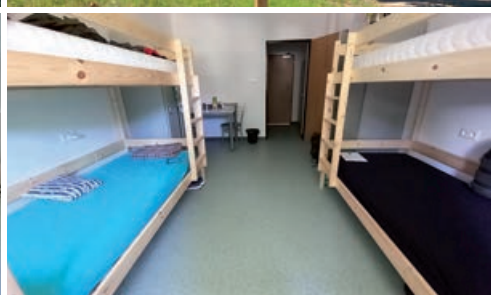
Do akej miery sa rekonštruovali objekty a priestory Vojenského výcvikového priestoru Turecký vrch v rámci projektu Národných obranných síl?

Na začiatok by som rád dodal, že po rozhodnutí cvičiť u nás frekventantov Národných obranných síl odviezol obrovskú prácu pri mimoriadne intenzívnych a rýchlych rekon-

štrukčných prácach 4. pluk logistiky Trenčín a 7. výcvikový pluk Martin, ktoré sú súčasťou 82. brigády spoločnej podpory a pod ktorý VVP Turecký vrch patrí. Plus ďalšie súčasti našej brigády, no zabudnúť nemôžem ani na prácu príslušníkov Vzdušných síl OS SR, ako aj viacerých ďalších útvarov našich ozbrojených síl. A odpoveď na otázku: v prvom rade boli za niekoľko mesiacov kompletne zrekonštruované dve ubytovne pre frekventantov výcviku Národných obranných síl, ako aj kuchynsko-jedáľenský blok. Je to obrovský kvalitatívny posun. Zo sotva obývatelných priestorov veľmi nízkej úrovne sa transformovali v rámci našich vojenských podmienok na skvelý nadštandard.

Aká je kapacita izieb?

Sú viaceré varianty, ale v izbe bývajú zvyčajne štyri dvojposchodové postele. Maximálna kapacita izby je teda

osem ľudí, ale v rámci výcviku NOS sú obvykle muži a ženy rozdelení po štyroch na jednu izbu. Horné posteľe im slúžia napríklad na odloženie batožiny. Interiér je vkusne zariadený a každá izba má svoje sociálne zariadenie. Pri vstupe do oboch ubytovní bola zriadená kuchynka, v ktorej sa nachádza aj kávomat a automat s drobným občerstvením. Súčasťou objektu je práčovňa so sušiakmi. Celková kapacita zrekonštruovanej ubytovne je sto ľudí. Ďalších 44 postelí v jedenástich izbách sa nachádza na hornom podlaží budovy kuchyne s jedálňou kasárenského typu, tu sú spravidla dve dvoj lôžkové posteľe na jednej izbe. Pribudli oddelené toalety pre ženy i mužov, hygienická umývárň. Moderná kuchyňa počas prvých turnusov NOS ešte nebola plne funkčná, no k úplnej spokojnosti nám vypomohol 53. prápor poľných služieb Hlohovec, ktorý pripravoval stravu v kontajnerovej kuchyni.

A čo zázemie pre cvičiacich v ich voľnom čase?

Zakúpili sa nové stroje do telocvične, vedľa ubytovne sme vybudovali ohnisko s posedením. V jednej zrekonštruovanej budove sme zriadili spoločenskú miestnosť, kde sa nachádzajú aj stolný futbal, šípky, herné konzoly. Je to dobrý nápad, lebo okrem odreagovania slúžia napríklad pri nácviku operátorov dronov. Už onedlho nám zavedú aj nový vykrývač signálu na úrovni 5G. Tak, aby sme tu mali

aj dobré pokrytie mobilnou sieťou, keďže to nám doteraz haprovalo.

Ešte niečo?

Ešte by som toho mohol vymenovať veľmi veľa. Napríklad vo všetkých rekonštruovaných objektoch sa menila elektroinštalácia. Strhli sme jednu budovu, ktorá bola v dezolátnom stave a na jej mieste sme vybudovali dočasný zbrojný sklad. Vyčistili sme komunikácie, vykonal sa nevyhnutný orez stromov.

Pokračovanie?

Vojenský výcvikový priestor Turecký vrch má plochu viac ako 2 000 hektárov. Máme tu dislokované dve strelnice – jednu pechotnú a druhú pre bojové vozidlá pechoty, no obe sa využívajú najmä pre pechotné zbrane. Súbežne tu môže cvičiť až päť jednotiek. Ročne to môže byť 12 až 14-tisíc vojakov. Obmedzenia sa týkali len ubytovania a stravovania. Tešíme sa preto z vízie ďalšej rekonštrukcie na navýšenie ubytovacích kapacít vrátane možnej výstavby kontajnerovej ubytovne, ktorá by slúžila ako Real Life Support – čiže na zabezpečenie výcviku. Skrátka – ľady sa pohli, môžeme si blahoželať, náš Turečák aj vďaka Národným obranným silám doslova rozkvitol.

Pavol Vitko a Michal Marianyi
Foto: Pavol Vitko, Jakub Neubauer

Čelom proti tieňom

Ukrajina prestala byť témou. Zatienila ju Palestína. A vrátili sa Rusi. Najstarší filmový festival na svete, ktorý sa konal na prelome augusta a septembra, v zhruba stovke noviniek ponúkol jediný celovečerný a jeden krátky ukrajinský film, zato hneď viacero ruských.

Pravda, ruskí filmári využili podobný postup ako športovci: nakrúcali v zahraničí alebo v zahraničných koprodukciami. A tak nad Festivalovým palácom po prvý raz od roku 2022 viala ruská zástava. Benátky s veľkou pompou uviedli vyše päťhodinový rusko-taliansky opus majstra Alexandra Sokurova Zápisník režiséra – a ruská režisérka Nasťa Korkija dokonca za snímku Krátke leto vo francúzsko-nemeckej koprodukcii dostala cenu Lev budúcnosti, určenú pre najlepšiu debut.

Hlas dieťaťa

Slovensko reprezentovala vo vedľajšej prehliadke Horizonty sugestívna dráma Terezy Nvotovej Otec podľa skutočných udalostí o rodičovi, ktorý počas letných horúčav zabudol v aute malú dcérku, a tá zomrela. Medzi 21 súťažnými dielami hlavnej prehliadky bola i dráma Hlas Hind Rajabovej od tuniskej autorky Kaouter Ben Hania, nominovanej vlani

za dokument Štyri dcéry na Oscara. O dievčatku, ktoré uviazlo v ostreľovanom aute uprostred bojovej zóny v Pásme Gazy. Teta malej Hind, ktorá auto viedla, je mŕtva. Dievčatko je zranené a nevie sa dostať z vraku. Navôkol duní palba. Zatelefonuje teda otcovi, ktorý pracuje v Nemecku, a ten sa obráti na Palestínsky Červený polmesiac s prosbou o pomoc.

To, čo sprvu vyzerá ako bežná záchranná akcia, sa pre zdravotníkov čoskoro stane veľmi osobnou záležitosťou. Telefonujú s otcom, matkou, ale najmä s dievčatom samotným. Je na smrť vystrašené, ubolené, bezradné, ale odvážne. Viac ako deň trvá zúfale úsilie získať povolenie vyslať na miesto záchranárov. No aj keď sa tak stane, operácia zlyhá: vojaci rozstrelajú sanitku i vrak s maličkou Hind. Režisérka Ben Hania nakrútila dokumentárnu drámu, akú ešte svet nevidel. Kým záchranárov stelesnili herci,

zvukové záznamy rozhovorov s otcom, mamou i odvážnou Hind sú autentické! Tak ich 29. januára 2024 zachytil záznamník Červeného polmesiaca. Publikum sa stretá s krutou, dojímavou, neľútostnou pravdou o vojne. Bez ideologických nánosov, manipulácie, sentimentu. Slabý hlas malého mŕtveho dievčatka je silnou obžalobou dospelých, ktorí pre nepochopiteľné ciele bez náznaku empatie a zmlievania obetujú ľudské životy. Hlas Hind Rajabovej sa stal senzáciou benátskeho festivalu, a keď porota vedená americkým filmárom Alexandrom Payneom uprednostnila komorný triptych amerického režiséra Jima Jarmuscha Otec Matka Sestra Brat, zdvihla sa búrka nevôle. Čo na tom, že Hlasu Hind Rajabovej prirekli aspoň Grand Prix, pre festivalové publikum na celej čiare zvíťazila maličká Hind.

Nepriateľ: neznámy

V roku 2010 vojnová dráma Smrť striedne všade Kathryn Bigelowovej získala šesť Oscarov. Teraz sedemdesiattriročná americká filmárka predstavila thriller A House of Dynamite. Má zdanlivo prostý príbeh: zo západného Pacifiku ktosi vystrelí raketu. Pravdepodobne nesie jadrovú nálož a mieri na Chicago. Technické problémy, alebo možno hackeri, znemožnili spresniť miesto odpálenia, a teda zistiť, kto vlastne na Spojené štáty útočí. Všetky pokusy zneškodniť strelu počas letu, sa končia nezdarom. Sedemnásť minút potrvá, kým raketa dopadne a pripraví o život milióny Američanov. Z banality sa stáva veľká operácia, postupne sa od lokálnych vojenských pracovísk dostáva až na najvyššie veliteľstvá a do Bieleho domu.

Skutočná Hind Rajabová v dokumentárnej dráme HLAS HIND RAJABOVEJ z Palestíny

A HOUSE OF DYNAMITE režisérky Kathryn Bigelow o jadrovom útoku na Spojené štáty

Globálna bezpečnosť stojí na princípe jadrového odstránenia. Prípadný útočník vie, že hoci uspeje, sám sa stane cieľom protiútoku. Lenže v tomto prípade je totožnosť agresora neznáma. Všetky jadrové veľmoci vyhlasujú najvyššiu pohotovosť. A všetky popierajú, že by stáli za útokom. Obrana zlyhala. Komu sa pomstiť?

Hoci jednotlivé postavy sú fiktívne, režisérka so scenáristom Noahom Oppenheimom postupne z rôznych strán a uhlov pohľadu podrobne, realisticky vykresľujú mechanizmus pozorovaní, varovaní, analýz, hlásení a rozhodovania v systéme obrany Spojených štátov. Ale tiež úžas, strach, paniku, chaos a bezmocnosť. Nekompetentnosť a slabosť politických nominantov. Strašnú, ťažkú úlohu najvyššieho veliteľa – prezidenta USA (Idris Elba), ktorému americkí voliči vložili do rúk osud celého sveta.

„Vyrastala som v dobe, keď sa za základ ochrany pri jadrovom útoku považovalo schovávanie pod školskou lavicou,“ povedala režisérka. „Zdá sa to byť absurdné, ale v tých časoch sme hrozbu atómovej vojny brali vážne. Dnes mnohé štáty vlastnia dostatok jadrových zbraní na to, aby v priebehu niekoľkých minút zničili celú ľudskú civilizáciu. Napriek tomu vládne akási kolektívna apatia – načo sa schovávať, keď nevyhnutným výsledkom je totálna záhuba? Chcela som nakrútiť film, ktorý sa postaví proti tomuto paradoxu a ukáže bláznivosť sveta: žije pod neustálou hrozbou totálneho zničenia, no len zriedka si ju pripúšťa.“

Vojnové siroty

Budapešť v ruinách po skončení vojny v roku 1945 a to isté mesto, opäť

rozstrieľané sovietskymi vojakmi pri krvavom potlačení povstania v roku 1956. Rozbombardované ulice, domy premenené na trosky, nevybuchnutá

„Ak nedokážeme čeliť vlastným tieňom a konfrontovať svoju minulosť, skončíme v pekle.“

László Nemes
maďarský režisér, držiteľ Oscara

munícia, voľne dostupné zbrane. Nacizmus nahradil rovnako neľudský totalitný režim, bezcitný, sivý a beznádejný. To je prostredie, v ktorom sa odohráva

dráma 48-ročného maďarského režiséra László Nemesa Sirota. Jeden z dvoch maďarských filmov v hlavnej benátskej súťaži.

V roku 2016 získal Nemes za drámu o holokauste Saulov syn Oscara. Z roku 1944 sa teraz posunul do búrlivých čias po dvojici „oslobodení“, keď sa v ruinách ocitli nielen domy, ale aj ľudské osudy, charakter, nádej a viera v lepšie zajtrajšky.

Keď sa Klára (Andrea Waskovics) po skončení vojny vrátila z koncentračného tábora a vybrala zo sirotinca syna Andora (Bojtorján Barabás), nahovorila mu, že jeho otec padol vo vojne ako hrdina židovského odboja. Zariadili si skromný, znesiteľný život. V roku 1957 však znenazdajky prikrvitne na hlučnej smradľavej motorke so sajdkárkou vidiecky mäsiar Berend (hrá ho Francúz Grégory Gadebois), krutý obor s bezcitnou tvárou – a tvrdí, že Andor je jeho ne-manželský syn. Chlapcovi sa zrúti svet.

V kulisách zničeného mesta sa odohráva hlboko ľudský príbeh o materskej láske, detstve a dospievaní uprostred rozvalín, o ilúziách a potrebe prijať pravdu o sebe samom. „Pre mňa je veľmi dôležitý, pretože prostredníctvom skutočného rodinného príbehu zobrazuje dramatické obdobie maďarských dejín a zároveň je univerzálny v zobrazení vzťahu syna a otca v spoločnosti zničenej vojnou,“ zhrnul režisér Nemes. „Nazdávam sa, že je univerzálny, aj pre tú kolektívnu traumy pod povrchom našej civilizácie. Treba sa pokúšať znova a znova, lebo ak sa nám nepodari vyrozprávať takéto základné príbehy, nedokážeme čeliť vlastným tieňom. A ak nedokážeme konfrontovať vlastnú minulosť, skončíme v pekle.“

Miloš Ščepka

Foto: MIAC

Dvakrát zničená Budapešť je dejiskom drámy László Nemesa SIROTA

Thajský Saab 340 AEW&C,
RBS 15 a Iris-T

Ďalšie kolo v thajskom boxe

Na prelome júla a augusta sa opäť rozhorel dlhoročný spor o podobu jednej zo štátnych hraníc v juhovýchodnej Ázii.

Bližšie sa teda pozrieme na ozbrojené sily Thajska a Kambodže, ktoré stoja proti sebe.

Thajsko: pozoruhodná zmes výzbroje

Krajina má 360-tisíc vojakov, 200-tisíc rezervistov, povinnú vojenskú službu pre mužov, ktorá funguje na princípe lotérie, ktorá určí či vojenčinu podstúpiť alebo nie. Rozpočet je necelých 6 miliárd eur (asi 1,2 % HDP).

Thajsko, podobne ako ďalšie krajiny regiónu má pozoruhodnú zmes výzbroje zo všetkých kútov sveta. 11 stíhačiek Gripen, ktoré zažili koncom júla historicky prvé bojové nasadenie doplní ďalších 12 v najnovšej verzii E/F. Thajsko ich má vyzbrojené aj strelami vzduch-vzduch amraam (uvažuje sa aj nad nákupom špičkových meteorov), ale aj protitlakovými RBS-15. Kostru letectva však tvorí 47 F-16, z nich je 18 modernizovaných na štandard AM/BM MLU, ktorý využíva napr. aj Dánsko či Belgicko. Dopĺňa ich 14 ľahkých stíhačiek zo série KAI T-50. S vyradením starších lietadiel F-5 a Alpha Jet sa ráta do 5 rokov. Stíhačkám bude dolet predlžovať objednaný tanker A-330 MRTT, situačné povedomie zasa zabezpečujú 2 Saaby 340 AEW&C. To ďalej zlepšujú prieskumné drony (izraelského, amerického,

ho, rakúskeho, čínskeho aj domáceho pôvodu), ale aj dva vojenské satelity. Z transportných lietadiel je najdôležitejších 12 C-130H.

Vrtuľníkov má Thajsko skutočne neuveriteľné množstvo zo všetkých kútov sveta, za všetky spomenieme 31 UH-60 (23 blackhawkov a 8 Seahawkov vybavených na boj proti ponorkám), 12 H-225M, 16 H-145M, 10 Mi-17, 5 S-92 a 5 AW-149 a desiatky ďalších kusov menších a starších typov. Útočné helikoptéry zastupuje 7 AH-1F Cobra, budú nahradené ôsmimi Boeing AH-6.

K thajskému letectvu sa viaže jedna kuriozita; žiadalo o nákup presne dvoch kusov F-35, čo vzbudilo podozrenie, že by lietadlá mohli byť zneužitá na špionáž a tak USA tento predaj odmietli.

Slovenská stopa?

Štandardnou útočnou puškou je M-16, z protipancierových zbraní vynikajú najmä Spike MR a Javelin. Tankové vojská tvorí 60 nových VT-4 ale aj 49 kusov T-84 Oplot-T, (Thajsko je jediná krajina ktorá zakúpila tento ukrajinský tank, v susednej Malajzii zase zažili jediný exportný úspech poľské PT-91.) Ďalej ich dopĺňa 125 M60 A3 a ďalších približne 350 starších ľahkých tankov. Pestrá zmes strojov zabezpečuje palebnú podporu aj pechote: 250 BTR-3 a 111 VN-1 (čínske BOV 8x8). Dopĺňa ich 130 ľahšie vyzbrojených Strykerov či 36 AAV-7, ktoré sú "zlatým štandardom" pre vylodňovacie operácie námorných pechôt po celom svete. Zaujímavosťou je aj niekoľko stíhačov tankov vybavených PTRS- na podvozkoch M113 a BTR-3. M113 spolu s Type 85 (čínske POV) spolu v počte 800 ks dopĺňa vyššie spomenuté novšie a lepšie vyzbrojené vozidlá. Thajsko vyvinulo aj vlastné moderné OT 4x4 First Win, tie si napríklad objednali malé ozbrojené sily Bhutánu.

Samohybné delostrelectvo spočíva vo 42 húfniciach ATMOS 2000 (v rámci Európy ich môžeme vidieť v Dánsku), 6 Ceasarov a 20 ks M109.

Ťažkých 155 mm vlečených húfnic je približne 230, menších 105 mm približne 300.

Kambodžský RM-70

Thajský VT-4 a Oplot T

Pre nás je však najzaujímavejších 54 ľahkých GIAT LG1 a to z dôvodu čím sú vlečené. Thajsko na tento účel prekvapivo využíva v Nitre vyrábanú novú generáciu LR Defender. Pokým predošlú verziu využívali armády po celom svete, Thajsko sa stalo prvou krajinou na svete vojensky využívajúci nový "nitriansky" model.

Thajsko má aj mnohé samohybné mínomety, na tento účel využíva 12 upravených M113, 23 BTR-3 ale aj 34 ks mínometu Cardom (Izrael). Raketové delostrelectvo tradične zabezpečuje Thajsku Čína, okrem zopár menších salvových raketometov sú to spoločne vyvinuté raketomety DTI-1 a DTI-1G založených na raketách Weishi (dolet 180 resp 150 km). Na základe Weishi vyvinulo vlastné raketomety napríklad aj Turecko (známy TRG-300). DTI-1G by mali okrem inerciálnej navigácie byť vybavené aj satelitnou korekciou čo umožňuje raketám účinnosť aj s inou než kazetovou muníciou či zasahovanie menších cieľov. V pláne je nákup raketometu Puls. Pozemnú PVO má krajina o niečo skromnejšiu, početnejšie systémy HQ-22 a HQ-12 (Čína) v exportných verziách (dolet 100 resp. 50 km) dopĺňa jediný systém VL Mica (dolet 20 km) a MANPADS systémy Starstreak, RB či Igla-S. Nemožno však opomenúť desiatky systémov založených na protiletadlových kanónoch, ktoré pre hrozbu dronov opäť nadobudli relevanciu.

Dôraz na námornú pechotu

Obrovské množstvo obojživelných vozidiel sa odráža aj v námorníctve, Thajsko má totiž úctyhodnú flotilu plavidiel pre obojživelné operácie. Vrcholom je vrtuľníková výsadková loď Chakri Narubet s vrtuľníkmi Seahawk a Mi-17. Veľké výsadkové lode má tri, pričom najväčšia z nich má výklad až 22-tisíc ton.

Moderná fregata kórejského pôvodu má typickú západnú výzbroj: protilodné strely Harpoon, 76 mm kanón Oto Melara, torpédo Mk.54 a PVO rakety ESSM (dolet 50 km). Nezvyčajné však je, že takmer identickú výzbroj majú aj dve fregaty vyrobené v Číne. Ďalšie 4 fregaty z Číny už majú štandardnú čínsku výzbroj vrátane protilodných striel C802A. Za zmienku stojí aj 5 starších korviet, ale aj 4 novšie diaľkové hliadkové lode.

Thajský LR Defender a LG1

Novinkou je ponorka Matchanu vychádzajúca z čínskej Type 039A, v pláne sú ďalšie dva kusy. Ponorky na rovnakom základe využíva aj Pakistan.

Skromnejšia Kambodža

Kambodža má približne 190-tisíc vojakov a 100-tisíc rezervistov. Od roku 2026 zavádza povinnú vojenskú službu pre mužov. Vojenský rozpočet predstavuje niečo vyše 770 miliónov eur ročne (2 % HDP).

Štandardnou útočnou puškou je čínska licenčná verzia AK-47. PTRS pechota k dispozícii nemá, má však bohaté zásoby RPG-7.

Československé dedičstvo

Tankové vojská sú podobne ako zvyšok výzbroje výrazne zastarané, gro tvorí 350 tankov T-55 a 100 modernizovaných československých T-55AM. Z Československa tiež pochádza väčšina zo 100 BMP/BVP-1 v službe. Okrem nich nájdeme v službe prieskumné vozidlá BRDM-2 (vyše 200 ks) a ďalších približne 250 pásových aj kolesových obrnených transportérov ako napr. BTR 60 alebo Type 63. Nechýba ani 30 československých OT-64. Novším prírastkom je 20 OT 4x4 Gaz Tigr. Okrem starších dnes už v podstate zabudnutých delostreleckých kalibrov 76 či 130 mm má Kambodža k dispozícii 80 kusov vlečených Type 66 (licenčná D-20 z Číny) a 120 menších D-30.

D-30 využívajú aj OS SR, avšak už len na ceremoniálne účely. Samohybných húfnic je 30, ide o moderné SH-1 (Čína).

Raketové delostrelectvo je skutočne masívne, raketometov pre 122 mm rakety typu Grad je až 450. 125 z nich je československých RM-70.

Kambodžský protiletadlový kanón

Vrcholom delostrelectva je však 6 raketometov PHL-03 (čínska verzia raketometu Smerch). Jeho satelitom navádzané rakety doletia do vzdialenosti 130 km. PVO zväčša zabezpečujú systémy MANPADS z Číny a protiletadlové kanóny. Minulý rok však Kambodža nakúpila 4 moderné systémy HQ-12 (rovnaké slúžia v Thajsku, v jeho prípade však počet známy nie je). Letectvu sa nedostáva veľa prostriedkov a tak slúži temer výhradne na transportné účely. Gro tvorí 15 vrtuľníkov Mi-17, 9 menších Harbin Z-9 (Čína) a presne jeden AW 109 (na Slovensku používaný ako záchranársky vrtuľník). Transportné letectvo pozostáva z troch menších turbo-vrtuľových lietadiel. V minulosti bola však situácia iná, okrem stíhačiek Mig-21 a československých L-39C Albatros mala krajina v službe aj najväčší vrtuľník na svete Mi-26. Námorníctvo je taktiež podfinancované, tvorí ho len niekoľko malých hliadkových lodí spadajúcich skôr do kategórie riečnych plavidiel. Námorníctvu však svitá na lepšie časy, keďže dostane do daru dve moderné fregaty Type 56 (vyzbrojené protilodnými strelami C802A, ktoré má tiež k dispozícii aj Thajsko) výmenou za prístup na námornú základňu Ream.

Juraj Kolník

Začal sa 23. vyšší veliteľsko-štábny kurz

V Centre vzdelávania Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika sa 1. septembra začal 23. vyšší veliteľsko-štábny kurz. Počas nasledujúcich mesiacov sa do kurzu zapojí 57 dôstojníkov rezortu Ministerstva obrany SR.

Účastníkov privítal rektor AOS brigádny generál Aurel Sabo, ktorý im zaželel úspešné zvládnutie štúdia a motivoval ich k aktívnemu využitiu všetkých možností a inšpiratívnych skúseností, ktoré kurz ponúka.

Kurz je jedným z najvýznamnejších krokov v kariérnom vzdelávaní dôstojníkov Ozbrojených síl SR. Poskytuje im nielen odborné vedomosti o bezpečnosti, obrane či vojenských operáciách, ale aj priestor na rozvoj analytického myslenia, plánovania a manažérskych zručností v súlade so štandardmi NATO. Úspešným absolvovaním kurzu, ktorý je súčasťou kariérneho vzdelávania dôstojníkov, získajú profesionálni vojaci ďalšie vzdelanie na hodnosť podplukovník a plukovník. Štúdijný program kurzu je zameraný na spoločenskovednú oblasť, problematiku bezpečnosti a obrany, vojenské operácie a obranné plánovanie.

Kvalitný priebeh kurzu významne zabezpečuje aj centrum vzdelávania, ktoré svojou odbornou a organizačnou podporou prispieva k jeho efektívnemu vedeniu a fungovaniu. Na výučbe sa podieľajú pedagógovia AOS súčasne s odborníkmi z Minis-

terstva obrany SR. Už tradične sa na výučbe v kurze budú podieľať pedagógovia z Univerzity obrany v Brne a pozvaní lektori rôznych štátnych inštitúcií.

Program kurzu bude ukončený obhajobami syndikátnych štúdijných projektov v decembri.

Slávnostné zhromaždenie

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika si 2. septembra slávnostným nástupom na vonkajšom nástupisku pripomenula 81. výročie Slovenského národného povstania. V rozkaze prezidenta Slovenskej republiky Petra Pellegriniho pri príležitosti výročia SNP zazneli slová uznania a výzva na úctu k tým, ktorí sa zaslúžili o slobodu našej krajiny. Prezident vyzval hold príslušníkom 1. československej armády na Slovensku, partizánom a všetkým občanom, ktorí sa aktívne zapojili do povstania a prispeli k zápasu za slobodu, česť a dôstojnosť Slovenska. Súčasťou zhromaždenia bolo aj vyhlásenie rozkazu k 33. výročiu prijatia Ústavy Slovenskej republiky. Rektor AOS brigádny generál Aurel Sabo pri tejto príležitosti odovzdal Čestný odznak Ozbrojených síl SR I. stupňa, udelený náčelníkom Generálneho štábu SR, podplukovníkovi Ľubošovi Slaninovi za jeho úspešnú reprezentáciu Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Kurz Vševojskový pozorovateľ

V dňoch 1. až 5. septembra sa v Akadémii ozbrojených síl uskutočnil krátkodobý odborný kurz Vševojskový pozorovateľ, ktorý odborne viedla Katedra vojenskej taktiky a operačného umenia AOS a organizačne zastrešilo oddelenie národných kurzov Centra vzdelávania AOS. Do lavíc zasadlo trinásť príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorí počas intenzívneho 30-hodinového programu získali teoretické vedomosti i praktické skúsenosti z oblasti delostreleckej palebnej podpory, taktickej prípravy či určovania polohy cieľov. Úspešní absolventi získali medzinárodne uznávanú kvalifikáciu Vševojskový pozorovateľ (All Arms Observer) podľa štandardov NATO.

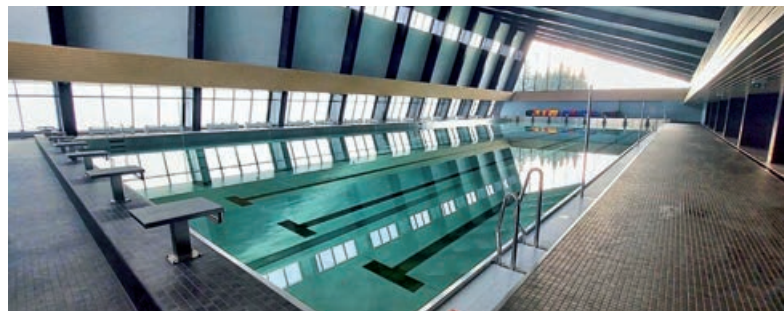

Záver kurzu sa niesol v priateľskej atmosfére. Podplukovník Miroslav Mušínska z Katedry vojenskej taktiky a operačného umenia absolventom osobne zablahoželel a odovzdal osvedčenia. Najlepší študent kurzu rotný Roman Novák získal pamätnú mincu a dekrét najlepšieho vševojskového pozorovateľa.

Vo vynovenom šate

Počas posledných štyroch rokov prechádza Akadémia ozbrojených síl komplexnou rekonštrukciou, ktorá prináša nielen moderný dizajn, ale aj kvalitnejšie podmienky pre výučbu, život a prácu všetkých, ktorí sú jej súčasťou. Zamestnancom, profesionálnym vojakom a študentom rekonštrukcia priniesla:

- modernizovaný a zrekonštruovaný systém vykurovania
- nový kuchynsko-jedáľenský blok
- obnovené študentské internáty a učebne
- kultúrne stredisko s moderným dizajnom a technológiami
- športové zariadenia a 50 m plavecký bazén vybavený najnovšími technológiami.

MILITARY ENGLISH

MILITARY RESILIENCE

Pripraviła: Nadežda Kochmanová • Foto: Marine Corps Lance Cpl. Weston Brown

In a broad sense of the word, **resilience** means the ability of a person or a group of persons **to cope with** a shock of the unexpected; to resist and quickly recover. From a strictly military point of view resilience refers to the characteristics of an individual combatant, and that of an army and/or nation.

Military service exposes personnel to a variety of stressors and potentially traumatic events, ranging from combat situations to more **mundane** challenges such as extended time away from family and friends, unpredictable work hours, demanding training, restrictions on personal freedoms, the constant need to maintain operational readiness etc. Resilience involves the ability **to bounce back** and to fight mental health disorders such as post-traumatic stress disorder (PTSD). While it is natural to think of resilience as largely depending on the personal qualities of an individual, commanders are now recognizing that leadership and organizational support are also important (e.g. **counsellors** and psychologists).

Nation's resilience is a combination of civil preparedness and military capacity. The former employs tools such as building confidence, **honing** survival skills, fighting misinformation and enhancing mental preparedness; the latter **entails** building armies, stocking weapons and ammunition, developing new defence skills and technologies, modernizing tactics etc.

Robust resilience through civil preparedness is crucial to NATO's collective security and defence. Civil preparedness has three core functions: continuity of government, continuity of essential services to the population and civil support to military operations. Military forces, especially those deployed during crises and conflict, depend heavily on the civilian and commercial sectors for transport, communications, energy and even basic supplies such as food and water, to fulfil their missions. Effective civil preparedness ensures that these sectors are ready to **withstand** attacks or disruptions and can continue supporting NATO's military forces at all times.

The principle of resilience is **enshrined** in Article 3 of the North Atlantic Treaty, **underpinning** Alliance security: "In order to more effectively achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack."

At the 2016 Warsaw Summit, NATO leaders agreed seven **baseline** requirements for national resilience against which Allies can measure their level of preparedness including the continuity of government and critical government services; resilient energy supplies, food and water resources, communication and transport systems, and the ability to deal with mass casualties and **disruptive** health crises.

Simply put, resilience is the ability for the Allies individually and NATO as an organisation to face disruptions and shocks and continue their activities when confronted with the entire spectrum of crises including conventional, non-conventional and hybrid threats and activities of adversaries.

QUESTIONS:

1. Ktoré sú najväčšie stresové situácie pre jednotlivca v radoch ozbrojených zložiek?
2. Čo zahŕňa tzv. civilná pripravenosť / odolnosť?
3. Vymenujte aspoň päť základných požiadaviek pre odolnosť štátu podľa definície NATO.

GLOSSARY

- **resilience** /rɪˈzɪliəns/ – odolnosť
- **to cope with** /tuː kəʊp wið/ – vysporiadať sa
- **mundane** /ˈmʌndeɪn/ – všedný, obyčajný
- **to bounce back** /tuː baʊns bæk/ – otriasť sa (napr. zo šoku)
- **counsellors** /ˈkaʊnsəˈlɜːz/ – poradcovia, konzultanti (aj lekárske)
- **honing** /ˈhəʊnɪŋ/ – leštenie, zdokonaľovanie (zručností)
- **entails** /ɪnˈteɪl/ – zahŕňa
- **withstand** /wɪðˈstænd/ – odolať
- **enshrined** /ɪnˈfraɪnd/ – zakotvený
- **underpinning** /ˌʌndəˈpɪnɪŋ/ – podopierajúci
- **baseline** /ˈbeɪslaɪn/ – základný;
- **disruptive** /dɪsˈrʌptɪv/ – rušivý, rozkladajúci

por. Mgr. Jozef Kornecký
štábný kaplán 11. brigády Vzdušných síl OS SR
Nitra

Nevšedná výhra

Nedávno sa mi dostalo do rúk vydanie jedných novin ešte z roku 2001. Ani neviem prečo som ich otvoril. Ako som tak nimi listoval, veľmi ma zaujal článok s názvom Nevšedná výhra. Asi by zaujal každého. Boli by sme zvedaví, o akú výhru ide. Všetci chceme vyhrávať a nie prehrávať. Ten článok znel takto:

Modlievala sa síce veľmi rada a s vierou, ale Sväté písmo si nezvykla čítať pravidelne. V isté ráno jej myslou akoby náhodou prebehol verš: Nech slnko nezapadá nad vašim hnevom... Nevenovala tomu pozornosť. Deň prebehol ako obyčajne, práca a znova iba práca. Poobede, celá uťahaná, bez nálady a záujmu o čokoľvek okolo seba, horko-ťažko stíhala autobus mestskej dopravy. S únavou klesla na voľné sedadlo. „To bol deň,“ vzdychla si v duchu a s potláčaným hnevom pozorovala ľudí okolo seba. „Nie, nie nevstala by som si ani za nič na svete, aj ja mám problémy...“

Zadívala sa von zaroseným oknom. Oproti si sadol chlapec asi v jej veku a zahľadel sa na ňu. Nevenovala mu pozornosť. Zrazu sa otvorili dvere a s ťažkým vzdychom nastúpila stará pani. Chlapec nič. A dievčina, matne si spomenúc na slová Pisma, prelomila v sebe kus pomyselného ľadu a milo sa prihovorela stareнке: „Teta, veď si sadnite.“ A ona odvetila: „Ale načo, moja, veď ja už na nasledujúcej zastávke vystupujem.“

Mládenec sa s iróniou pozrel na ňu i na starkú. Dievča pocítilo obrovskú úľavu, lebo už vedelo, že vyhralo svoj vnútorný boj. Nad mestom bola krásna žiara práve zapadajúceho slnka, ale s jej zdanlivým hnevom už nemala žiaden súvis. Aj my sme veľmi často vystavovaní boju a to nie len tak hocikakému. Každý deň človek bojuje proti zlu, proti hriechu. Diabol je náš protivník, a je veľmi silný. Uver tomu, že v tomto boji nie si sám. Tvojim spojencom je Boh, silnejší ako diabol, lebo bojuje za teba.

Sila dychu vo vojenskom prostredí

V júlovej Obrane sme si priblížili jogu ako cestu k fyzickej i duševnej rovnováhe. Zamerajme sa na jednu z jej najdôležitejších súčastí – vedomú prácu s dychom. Práve dych je mostom medzi telom a mysľou. Je neustále prítomný, no len málokedy mu venujeme plnú pozornosť. A pritom v ňom tkvie obrovská sila.

Slovo pránajáma pochádza zo sanskrtu a skladá sa z dvoch častí: prána – životná energia, a jáma – kontrola alebo rozšírenie. Pránajáma teda znamená vedomé riadenie životnej energie prostredníctvom dychu. V joge nejde len o dýchanie ako také, ale o zámerné techniky, ktoré môžu ovplyvniť náš nervový systém, sústredenie, výkonnosť aj odolnosť voči stresu.

Pre vojenský letecký personál je práca v náročných podmienkach každodennou realitou. Vysoká koncentrácia, rozhodovanie pod tlakom, vystavenie zmenám tlaku, gravitácie či stresu – to všetko si vyžaduje silný a stabilný nervový systém. Vedomé dychové cvičenia dokážu:

- znížiť frekvenciu srdca, krvný tlak
- uvoľniť napätie vo svaloch
- aktivovať parasympatikus (relaxačnú vetvu nervového systému)
- zlepšiť oxygénáciu mozgu a tým aj pozornosť a reakčný čas
- podporiť schopnosť zvládať stresové situácie s nadhľadom

Nasledujúce techniky sú jednoduché, bezpečné a efektívne. Môžu sa praktizovať samostatne alebo ako súčasť predletovej prípravy, relaxácie po službe či psychickej hygieny v záťaži.

1. Vedomé dýchanie

Základná technika, pri ktorej sa sústredíme na prúdenie dychu – ako vchádza nosom dnu a vychádza von. Môže sa praktizovať kdekoľvek, aj v kabíne lietadla pred štartom. Už jedna-dve minúty prinášajú upokojenie a návrat k prítomnému momentu.

2. Predĺžený výdych

Napríklad nádych na 4 doby, výdych na 6 dôb. Takéto dýchanie aktivuje parasympatikus a spomaľuje pulz. Vhodné pred záťažovou situáciou alebo ako súčasť regenerácie.

3. Striedavé dýchanie nosnými dierkami

Upokojuje myseľ a harmonizuje hemisféry mozgu. Praktizuje sa v sede s uzatváraním nosných dierok palcom a prstenníkom pravej ruky. Ideálne pre spanie alebo v čase emočného rozladenia.

4. Dych ohňa

Energizujúca technika s dôrazom na rýchle a výbušné výdychy cez nos. Aktivuje a prebúdzajú telo aj myseľ – vhodná ráno alebo pred výkonom. Pozor, je nevhodná pri vysokom krvnom tlaku.

Zavedenie pránajámy do výcviku alebo dennej rutiny môže zlepšiť odolnosť vojakov, podporiť psychickú stabilitu pilotov, zrýchliť regeneráciu a zvýšiť výkonnosť bez farmakologických zásahov. Stačí zopár minút denne v uniforme, v priestore základne či v rámci tímových tréningov.

Vojenské prostredie kladie vysoké nároky na výdrž, rýchle reakcie a emocionálnu rovnováhu. Práca s dychom je tichým, no mocným nástrojom, ktorý to všetko môže podporiť.

nrtm. Mgr. Tatiana Čmaradová, dipl. s.
vrchná sestra Letecko-lekárskoho centra Sliač

Veľmi oceňujem, že vedenie rezortu obrany zobralo pod svoje organizačné krídla tohtoročné cyrilometodské slávnosti na Devíne.

Cyrlometodský odkaz znamená mimoriadne veľá pre vnútornú identitu a duchovnú silu nášho národa, vrátane našich ozbrojených síl. Podakovanie patrí aj redakcii Obrana za reportáž z tohto významného a vydateného podujatia.

Plukovník v. v. Peter Čulík

Autor pôvodne pôsobil v Železničnom vojsku, potom u motostrelcov. Po okupácii Československa v roku 1968 ho v rámci čistiek prepustili zo služobného pomeru v hodnosti kapitán. Po roku 1989 bol rehabilitovaný.

Povstanie – 60 dní národa

Gustáv Murín koncipoval trilógiu o Slovenskom národnom povstaní podobne, ako František Cséfalvay a Stanislav Mičev v roku 2012 svoju publikáciu Deň po dni SNP. Ak je však uvedená dvojica autorov vo výbere faktov subtilnejšia, vychádza len z oficiálnych informácií a výrazne stavia na fotografiách či dobových dokumentoch, Murín prináša textovo podstatne obsažnejšiu kroniku. V trilógii Povstanie – 60 dní národa okrem oficiálnych správ z frontových línií publikuje aj rôzne zápisy z obecných kroník, úryvky z dobovej tlače, ako aj osobné výpovede. A to od známych bojov až po udalosti, ktoré vo všeobecnosti známe nie sú.

A tak sa napríklad dozvedáme, ako 1. 10. 1944 Nemcov prekvapil protiútok Povstalcov pri Banskej Štiavnici, takže museli „zaciťvať“ až k Hronu, že Hlavné veliteľstvo partizánskych oddielov na Slovensku vydalo zákaz „svojvoľných výčinov jednotlivcov, ako i niektorých skupín partizánov“ s cieľom eliminovať násilie proti civilom či rabovanie, pričom viacerí rabovači boli popravení. Tiež vieme, že v tento deň bola v Detve jediná verejná slávnostná prehliadka povstaleckých jednotiek, no dozvedáme sa aj to, že filmár a politický komisár 2. parabrígy Michail Glider plánoval na 28. októbra víťazné defilé sovietskej a povstaleckej armády v Banskej Bystrici. Bohužiaľ, napokon 30. októbra Jozef Tiso v Banskej Bystrici vyznamenával nacistických okupantov. No 1. 10. tiež partizáni pod vedením nadporučíka Jána Katrušina obsadili Hnilec. Nemci prišli o 15 vojakov aj o dva vagóny určené na východný front. Časť nákladu zobrali, ale napríklad dámska bielizeň a niektoré pre povstalcov menej potrebné veci ostali pre miestnych.

Trilógia Povstanie – 60 dní národa, sa začína prvou časťou s názvom August – Čas príprav. Pokračuje September – Hlavné boje a Október – Nádej a ústup. Vyšla vo vydavateľstve Magnet Press Slovakia a dnes 66-ročný autor hovorí, že do nej zbieral podklady už od svojich 15 rokov.

(pv)

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 10/2025
• Redakčná uzávierka 29. 9. 2025 • Do výroby zadane 3. 10. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Mgr. Michal Marianyi, tel. 0960 30 30 21, 0903 824 187, e-mail: marianyi@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námesťie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

kpt. Mgr. Katarína Száraz
psychologička 91. ženijného pluku
Sereď

Čo je DOOMSCROLLING?

Pojem doomscrolling je pomerne nový, ale aktivita, ktorú označuje, sa v spoločnosti objavuje už dlhší čas. Ide o kompulzívnu potrebu sledovať negatívne správy. Podľa niektorých zdrojov sa pojem doomscrolling objavil už pred pandémiou koronavírusu, no práve tá sa považuje za obdobie zlomu, ktoré výrazne prispelo k tomu, že ľudia doomscrollingu začali podliehať čoraz viac a stále častejšie. Aké riziká táto činnosť so sebou nesie?

V súčasnosti mnohí poznajú situácie, keď sa ráno prebudia a prvé po čom siahnu, je telefón alebo tablet. Máme potrebu byť informovaní a mať prehľad o dianí okolo nás a vo svete. Obávame sa, že nám môže uniknúť niečo dôležité, zásadné. Informovanosť nám dodáva pocit kontroly nad životom. Náš mozog je evolučne z hľadiska prežitia nastavený venovať viac pozornosti hrozbám. Algoritmy využívané v médiách a na sociálnych sieťach, tvoria a prezentujú obsahy takým spôsobom, aby pritiahli pozornosť a často v nás vyvolávajú silné emócie, strach, obavy, pobúrenie a hnev.

Aktuálnymi témami v popredí diania vo svete je najmä vojna na Ukrajine, prírodné katastrofy, klimatická zmena a pod. Mediálne obsahy preto môžu vyvolávať pocit, že svet je pre nás zlý a nebezpečné miesto. Na nás to môže mať negatívny, až deštruktívny vplyv a časté sledovanie negatívnych obsahov v nás môže vyvolávať mnohé nežiaduce psychické reakcie ako je stres, pocit bezmocnosti, apatia, problémy so spánkom a v tých závažnejších prípadoch môže vyústiť do úzkosti až depresívnych stavov.

Ako tomu predísť? Zamerajte sa vedome na obsah, ktorý sledujete a na čas, ktorý pri tom trávite. Sústreďte sa na pozitívne obsahy, nastavte si časovač, ktorý vás upozorní približne po pätnástich minútach prehliadania správ. Odinštalujte aplikácie spravodajstva a sociálnych sietí, alebo aspoň vypnite notifikácie. Telefón pred spaním odložte zo svojho dosahu a počas dňa rituál scrollovania vymeňte za prechádzku, knihu, či inú obľúbenú aktivitu.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT®
HOTELS

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepacia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepacia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepacia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepacia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Nemecký vychádzkový bodák

Počiatky krátkych bodákov KS 98 siahajú do roku 1901, keď boli zavedené ako osobitá pobočná zbraň pre špeciálne jednotky (najprv pre guľometné oddiely, neskôr aj pre osvetľovačov či telegrafistov) ako kompaktná a elegantná alternatíva k bežným puškovým bodákom.

Počas druhej svetovej vojny sa však tieto bodáky vo Wehrmachte stali slávnostným doplnkom vychádzkovej uniformy. Tento konkrétny bodák patril poručíkovi Štefanovi Antolíkovi, účastníkovi Slovenského národného povstania, ktorý po jeho potlačení skončil v nemeckom zajatí.

Viac dekorácia než zbraň

Bodáky KS 98 (Kurzes Seitengewehr – krátky bočný bodák) neboli určené na bojové použitie, ale slúžili ako slávnostný doplnok vychádzkovej uniformy nemeckých ozbrojených síl Tretej ríše. Používali sa najmä pri ceremoniálnych príležitostiach a ich nosenie bolo povolené výlučne k vychádzkovej uniforme. Vďaka tomu sa často neoficiálne nazývali ako „vychádzkové bodáky“ a používali sa až do konca druhej svetovej vojny.

Hoci na prvý pohľad pripomínajú funkčné zbrane a často obsahujú drážku a zámok na rukoväti, väčšina týchto bodákov sa na pušku pripevniť nedala. Do drážky sa vkladala farebná vložka z filcu, ktorá označovala príslušnosť vojaka k určitej jednotke. Rukoväť bola z bakelitu s protišmykovým povrchom, čepeľ zväčša hladká. V tomto konkrétnom prípade je výrobcom Carl Eickhorn zo Solingenu, ktorý zaznačil svoje produkty logom vyrazeným na čepeľi tesne pod záštíťou.

Bodáky KS 98 sa vyrábali v dvoch základných verziách – s kratšou a dlhšou čepeľou, v prípade tohto konkrétneho bodáku ide o kratšiu verziu. Vojaci si tieto bodáky kupovali sami, v niektorých prípadoch si za príplatok mohli objednať ozdobenie podľa katalógových vzorov, najčastejšie leptané nápisy, výjavy na čepeľi alebo znak vojenskej jednotky na hlavici. Také úpravy však boli povolené len na vychádzko-

vých bodákov. Zdobenie bodákov určených na bojové nasadenie bolo proti predpisom a mohlo byť sankcionované.

Osud Štefana Antolíka

Tento krátky nemecký bodák pochádza z pozostalosti po poručíkovi Štefanovi Antolíkovi, ktorý sa ako príslušník 1. československej armády na Slovensku aktívne zapojil do Slovenského národného povstania (SNP) v roku 1944. Antolík pôsobil ako poručík v zálohe v radoch povstaleckých jednotiek, ktoré sa postavili na odpor nemeckej okupácii a domácomu kolaborantskému režimu. Počas Povstania pôsobil v 15. rote práporu Diamant, ktorá sa zapojila do obranných operácií v oblasti Turca a Kremnických vrchov.

Dňa 28. októbra 1944, keď bol odpor povstalcov postupne potláčaný, padol Antolík spolu s ďalšími stovkami vojakov do nemeckého zajatia neďaleko dnešnej Uľanky. Spolu s takmer 400 dôstojníkmi bol deportovaný do Nemecka a väznený vo viacerých zajateckých táboroch, kde prežil takmer šesť mesiacov v ťažkých podmienkach. Po oslobodení tábora Altenburg spojeneckými jednotkami v máji 1945 Antolík a ďalší zajatci museli zotrvať v Nemecku ešte ďalších šesť týždňov, kým sa podarilo zabezpečiť ich repatriáciu.

Svoje skúsenosti z tohto obdobia si Štefan Antolík podrobne zapisoval do denníka, ktorý sa zachoval ako jedinečný autentický dokument. Publikácia Zajatecký denník povstaleckého dôstojníka Štefana Antolíka bola vydaná v roku 2019 v spolupráci Múzea SNP a Vojenského historického ústavu. Dokumentuje podmienky v zajatí, každodenný režim a situáciu slovenských dôstojníkov po potlačení Povstania.

Ing. Dalibor Lesník
zástupca riaditeľa Múzea SNP Banská Bystrica

Bitka o Berlín

a koniec druhej svetovej vojny v Európe

Po úspešnej Vislansko-odrianskej operácii ostali sovietske jednotky stáť približne 40 kilometrov od Berlína.

Podpis kapitulácie v Berlíne 8. 5. 1945

Vo februári odrazili pokus o protiofenzívu nemeckej Skupiny armád Vistula, avšak samotná bitka o Berlín, z dôvodu ťažkých bojov na iných úsekoch, sa začala až 16. apríla 1945.

Pod velením Žukova

Sovietske velenie na dobytie hlavného mesta ríše vyčlenilo 1. bieloruský front pod velením maršala Grigorija K. Žukova, pričom útok zo severovýchodu podporoval 2. bieloruský front a z juhovýchodu vojská 1. ukrajinského frontu, čo spolu predstavovalo impozantnú silu približne 2,3 milióna vojakov, viac než 6 000 tankov a samohybných diel, 7,5-tisíc lietadiel a vyše 40-tisíc diel. Obrancovia proti nim nasadili vojská skupiny armád Visla a skupiny armád Stred, s približne 750-tisícimi vojakmi, 1 500 tankami a inými obrnenými vozidlami, ďalej mali k dispozícii vyše 2 200 lietadiel a vyše 9 000 diel.

Jednotky Červenej armády začali operácie 16. apríla 1945 a v ceste im stála hlavná línia nemeckej obrany na Seelowských výšinách. Útočiacim jednotkám sa ju podarilo preraziť po štyroch dňoch ťažkých bojov a po jej prekročení Žukovi voiaci v krátkom čase dosiahli východné predmestia Berlína. Do 25. apríla 1945 jednotky 1. bieloruského a 1. ukrajinského frontu mesto úplne obkľúčili.

Nemecká obrana

Veliteľ obrany Berlína generál Helmuth Weidling mal k dispozícii približne 45-tisíc mužov zo značne opot-

rebovaných jednotiek Wehrmachtu a Waffen SS, a približné 40-tisíc príslušníkov berlínskej polície, domobrany (Volkssturm) a príslušníkov Hitlerjugend. V priebehu niekoľkých nasledujúcich dní sovietski vojaci dokázali počas náročných pouličných bojov obsadiť podstatnú časť mesta. Posledné aprílové dni príslušníci Červenej armády dobýjali centrum nemeckej metropoly. Obzvlášť ťažké boje prebiehali o vládnu štvrť, pričom 30. apríla dokázali poraziť v budove Ríšskeho snemu opevnených obrancov. Ráno 30. apríla 1945 gen. Weidling informoval nacistického vodcu Adolfa Hitlera informoval o nemožnosti ďalšieho odporu, najmä s ohľadom na akútny nedostatok munície a po obede Hitler spáchal samovraždu.

Nasledujúci deň rokoval náčelník štábu nemeckých pozemných síl gen. Hans Krebs o podmienkach kapitulácie s veliteľom 8. gardovej armády Vasilijom I. Čujkovom, ktorý však trval na bezpodmienečnej kapitulácii. V noci z 1. na 2. mája 1945 sa zvyšky nemeckých obrancov pokúsili preraziť sovietske obkľúčenie a vzdať sa Američanom, väčšina z nich však neuspela. Nadránom 2. mája sovietski vojaci dobyli budovu úradu ríšskeho kancelára a Weidling sa aj so svojim štábom vzdal, podpísal kapituláciu mesta a vyzval zvyšných obrancov, aby zložili zbrane. Celkovo si boje o nemecké hlavné mesto vyžiadali viac než 80-tisíc životov sovietskych a poľských vojakov. Odhady nemeckých strát uvádzajú viac než 90-tisíc padlých vojakov a vyše 125-tisíc civilistov.

Kapitulácie

Aj inde v Európe boje postupne utíchali. Dňa 29. apríla 1945 súhlasili nemeckí velitelia s kapituláciou podriadených jednotiek v Taliansku a Rakúsku britským silám pod velením maršala Harolda Alexandra, pričom prímerie a kapitulácia vstúpili do platnosti 2. mája 1945. Dňa 4. mája 1945 sa britskému maršalovi Bernardovi Montgomerymu vzdali nemecké jednotky v Holandsku, Dánsku a severozápadnom Nemecku. O deň neskôr sa vzdali nemecké jednotky v Bavorsku a 6. mája kapitulovali obrancovia vo Vroclave (vtedy Breslau). A napokon 7. mája 1945 podpísal v Remeši bezpodmienečnú kapituláciu Nemecka náčelník štábu nemeckej brannej moci (Wehrmacht) gen. Alfred Jodl. Kapitulácia vstúpila do platnosti 8. mája 1945. Na základe žiadosti sovietskej strany sa akt kapitulácie 8. mája zopakoval ešte raz v Berlíne v prítomnosti maršala Žukova. Aj napriek platnej kapitulácii niektoré nemecké jednotky kladli ďalej odpor a vzdávali sa až v priebehu mája a júna. Ako posledná sa začiatkom septembra 1945 po opakovaných pokusoch o rádiové spojenie vzdala skupina jednástich nemeckých vojakov na meteorologickej stanici v nórskom arktickom regióne Svaldbard.

Spomedzi významných kapituláčnych aktov treba spomenúť, že 9. mája 1945 po siedmich mesiacoch obliehania podpísal pred veliteľom Československej samostatnej obrnenej brigády brigádnym generálom Aloisom Liškom kapituláciu viceadmirál Friedrich Frisius, veliteľ nemeckých síl v severofrancúzskom prístavnom meste Dunkerque.

Mgr. Matej Medvecký, PhD.

Vojenský historický ústav

Foto: VHA

Nemecká delegácia vedená viceadmirálom Frisiusom (uprostred) po kapitulácii opúšťa budovu veliteľstva Čs. samostatnej obrnenej brigády

Medaila Michala Švajka

Zobrazená medaila Za víťazstvo nad Nemeckom vo Veľkej vlasteneckej vojne 1941 – 1945 bola udelená prezídiom Najvyššieho sovietu ZSSR príslušníkovi 1. čs. armádneho zboru v ZSSR Michalovi Švajkovi.

Do zbierok niekdajšieho Dukelského múzea vo Svidníku bola získaná 15. februára 1971 darom od jeho manželky. V súčasnosti je daný zbierkový predmet umiestnený v priestoroch Centrálnej expozície Múzejného oddelenia Svidník.

Ocenenie z mája 1945

V časti, ktorá v podobe trojrozmerných predmetov, historických fotografií a rôznych dobových písomností dokumentuje udalosti, ktoré sa odohrávali v priebehu druhej svetovej vojny s hlavným dôrazom na priebeh Karpatsko-duklianskej operácie a oslobodzovanie územia dnešného východného Slovenska.

Medaila bola zriadená výnosom prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR z 9. mája 1945 ako vyznamenanie určené pre všetkých príslušníkov sovietskej Červenej armády, vojenského námorníctva, vojsk NKVD, ďalších vojenských jednotiek, partizánskych skupín a pre všetkých civilistov, ktorí sa v období trvania Veľkej vlasteneckej vojny (22.6.1941 – 9.5.1945) rôznymi spôsobmi podieľali na celkovej porážke nacistického Nemecka.

Nárok na jej získanie mali jednak všetci velitelia, vojaci a partizáni, ktorí sa na porážke Nemecka podieľali aspoň trojmesačnou nepretržitou službou priamo na fronte (výnimkou boli iba tí vojaci, ktorí boli nútení opustiť bojisko z dôvodu zranenia, resp. choroby pred uplynutím troch mesiacov a už sa naň nevrátili), či v zázemí (záložné a výcvikové jednotky), a taktiež aj všetci civilisti, ktorí prispeli

li k celkovému víťazstvu nad Nemeckom aspoň šesťmesačnou nepretržitou službou v rôznych vojenských úradoch, vojenských školách, vojenských nemocniciach, muničných a iných skladoch, vojenských podnikoch, v zbrojovkách, v závodoch produkujúcich materiál pre potreby armády, v poľnohospodárstve produkujúcom pre armádu a i. Nárok na medailu mali napokon aj tí civilisti, ktorí svojou preukázateľnou činnosťou napomáhali partizánskym skupinám, či kontrarozviedke.

15 miliónov nositeľov

Udeľovanie medaily prebiehalo v mene prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR s tým, že bolo podmienené preukázaním dokladov a dokumentov bezprostredne potvrdzujúcich nárok jednotlivca na jej získanie. Prvýkrát bola medaila udelená dňa 15. júna 1945, pričom celkovo bolo oprávneným držiteľom odovzdaných takmer 15 000 000 kusov (z toho 13,5 milióna kusov v rokoch 1945 – 1948). V prvých povojnových rokoch pritom platilo pravidlo, že po smrti nositeľa museli jeho rodinní príslušníci medailu vrátiť štátu, avšak vládnym dekrétom zo dňa 5. februára 1951 bola táto prax zrušená.

Po smrti nositeľa tak už medaila ostávala v pietnej úschove rodiny, pričom nesmela byť nosená. Na rovnošatu alebo na civilný oblek sa vždy pripínala na ľavej strane hrude. Podľa predpisu mala kruhový tvar s priemerom 32 mm pri hrúbke 2,5 mm a vyrábala sa z mosadze. Z hľadiska výtvarného spracovania

dominoval po obvode vrchnej strany jej averzu reliéfny kruhový nápis НАШЕ ДЕЛО ПРАВОЕ (Naša záležitosť je spravodlivá) a po obvode spodnej strany zase rovnakým spôsobom znázornený nápis МЫ ПОБЕДИЛИ (Zvítazili sme). Medzi nimi bola reliéfne vyobrazená ľavostranná busta vtedajšieho generálneho tajomníka Ústredného výboru Komunistickej strany ZSSR, predsedu Rady ľudových komisárov a hlavného veliteľa sovietskej Červenej armády Josifa Visarionoviča Stalina (1878 – 1953) oblečeného v maršalskej uniforme.

Na Georgijevskej stuhe

Na reverznej strane takmer po celom obvode dominoval reliéfny kruhový nápis за победу над Германией (Za víťazstvo nad Nemeckom), ktorý bol v spodnej časti oddelený malou päťramennou hviezdou. Uprostred reverzu bol potom menšími písmenami vodorovne uvedený trojriadkový reliéfny nápis великой/Отечественной войне/1941 – 1945 гг (Vo Veľkej vlasteneckej vojne 1941 – 1945). Medaila sa vo forme in natura nosila zavesená na štandardnej päťuholníkovej kolodke potiahnutej tzv. Georgijevskou stuhou (stuha oranžovej farby s tromi čiernymi zvislými pruhmi symbolizujúcimi vtedajšie prvky vojenskej slávy v podobe ohňa a strelného prachu) širokou 24 mm a vyrobenou z moiré hodvábu.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník

Deň ozbrojených síl

na stranách 4 - 7

